48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1020 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 19/1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1904 23 ՇԱՄԱՆ 1322 — 19 ԹԵՇՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գուրջ Ալի Փաշայի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր:

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانس قزج
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 Ղր.	50 Ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէն աւելի տպուելիքներու համար համաձայն պայմաններ:

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
ԵՒ
ԱՆՈՆՑ ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՐԾԻ ՄԷՋ

Ընդհանրապէս նիւթական ըսելով մի միայն դրամը կ'իմանանք և կամ քիչ մը ընդլայնելով մեր միտքը, այն ամէն առարկաները որոնք հարստութիւն մը կը կազմեն, որոշ գին մը և արժէք մը ունին, ինչ որ գոյքը կը կազմէ: Գոյքին մէջ ասպարէզը ընդարձակ է, հոն կը սեղմին կալուածներ, անասուններ, ապրանքներ, հաստատութիւններ և այս ամէնուն յատկանիշն եղող, դրամներ ու թղթեր, ստորագրութիւններ ու երբեմն իսկ պարզապէս խոստումներ: Այս վերջինը որ գիտակից ու ինքնաճանաչ վաճառականի մը համար դրամէ աւելի զօրաւոր ու ներքին ոյժ մը ունի, աւելի բարոյական պայմաններու մէջ պէտք էինք խուզարկել:

Երբ նիւթական պայման կ'ըսեմ, մինչ դրամով է որ կը յատկանշուի, կը հաստատուկչուի, հետեւաբար ան՝ խարիսխը, հիմը կը կազմէ, իսկ միւսները երկրորդական կը մնան:

Դրամ՝ գործի, գործունէութեան ջիղն է. անով է որ առեւտ. գործերը ազատութիւն կը ստանան, վաճառականութիւնը կը ծաղկի որուն ուղղակի հետեւանքը կը կազմէ քաղաքակրթութեան ալ յառաջացումը, և դեռ անսպառ ու անհամար բարիքներ, որոնց վերլուծումը ընթերցող բարեկամներուս կը թողում: Ասով հանդերձ ամէն բան ուղղակի դրամի վերագրել ճիշդ պիտի չըլլար, դրամով առեւտ. գործեր կ'ըլլան, բայց գործին տոկուն ձեռքերու կը կարօտի ան: Ասով բացարձակապէս կը հերքուի այն կարծիքը թէ՝ դրամը ամէն բան կ'ընէ:

Առ առաւելն դրամը ինքն իր հանգոյն վիճակին մէջ, գումարին և ժամանակին համապատասխանող տոկոսի մը ծնունդ պիտի տայ և այն ալ գործի մէջ չանուելիքէն անհամեմատ կերպով նուազ: Թողունք որ երկրորդ պարագային մէջ աշխատութեան վարձքն է որ համեմատութեան կ'իյնայ, որուն համար բնաւ առարկութիւն, դիտողութիւն մը ընելու իրաւունք չունինք երբ % 10–20–50–60 և աւելիներն իսկ վաստակի. մինչդեռ դրամի փոխառէն ուղղակի % վերցուելիները պահանջելը վաշխ նկատուած է, որուն դէմ պետութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է զեղծումներու տեղի չտալու համար:

Գործի մը յառաջացման նպատակով նիւթական պայմանները սապէս կը բաժնենք. Նախ մարմնոյ առողջութիւնը, կազմը, կազմուածքը. երկրորդ դրամական կարողութիւնը, և երրորդ ժամանակը:

Անոնք նախ և առաջ առաջին պայման հանդիսացող մարմնական առողջութիւնը: Այսօր գոնէ այն կատարեալ համոզումը գոյացուցած ենք թէ առողջ մարմին մը, դիմացկուն կազմուածք մը մարդուս էական հարստութիւններն կը նկատուին, այնպէս որ այս առաջին պայմանին մէջ ի դերեւ ելլալը՝ միւսներուն մէջ ալ նոյն բաղդին, նոյն ճակատագրին հանդիպելու ենթադրութեան կը մղէ: Թերեւս մեր նախնիքները, չուրջ մէկ, մէկ ու կէս դար առաջ, առողջութիւնը հարստութիւն մը չնկատէին, բան մը որ առհասարակ է ամէնուն ալ նուազ համեմատութեամբ, և թէ առհասարակ ամենուն քով գտնուած իր մը իր գինը, արժէքը, արժանիքը կը կորսնցնէ և թանկագին ըլլալէ հեռու կը մնայ միշտ:

Ընդհակառակը այսօր մարմնական առողջ կազմը մեծ հարստութիւն մըն է և այս ամենքս ալ կ'ընդունինք իբր անդրդուելի սկզբունք, և ահա այս գիտութիւնն է որ ես ալ նիւթական պայմաններուն առաջինը կը դասեմ: Արդէն մեծ հեղինակ մը ասպէս ըսած է «Առողջ միտք մը առողջ կազմի մէջն է» և հետեւաբար այն որ տուժած է մարմնապէս, ընդհանուր հաւանականութիւն կայ նիւթապէս ալ տուժելու:

Օրինակներու նուազութեան չենք բողոքեր մեր գրութեան ընթացքին մէջ. մէկէ աւելիները տեսնելու վրայ ենք նոյնիսկ մեր հրապարակին վրայ գործողներու մէջ: Այսօր ժամանակին բերմունքէն, օրուան պահանջումներուն կարգը կը դասուին առողջական պայմանները, որոնց մէջ թերանալ կանխահաս անկում պիտի ըլլայ գործի տէր անձին համար: Այսպէս օրինակի համար Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ գործող կարգ մը գաւառացի, առողջ, կայտառ մարդիկ շատ չանցած կը կորսնցնեն իրենց այտերուն կարմրութիւնը, որուն կը յաջորդէ ստամոքսային խանգարում մը և իր հետեւանքները, և այս վիճակին մէջ բնականաբար պիտի չմնայ այն եռանդը, այն սէրը որով կը գործէր, մնաց յոգնութիւն չէր զգար, գլխու ցաւի անտեղեակ, մարսողութեան անգիտակից և կարգ մը դեռ ուրիշ անպատեհութիւններու որոնց հետեւանքով առեւտ. գործը անզգալաբար կը կաղայ և ինքը չի կրնար օրը օրին իր գործերուն հասնիլ որ ուղղակի առաջնորդն է գործին անկման:

Եթէ մասնաւոր ձեռնհասութիւն ունենայի այս առաջին պայմանին սիրով պիտի ուզէի բացատրել բոլոր անպատեհութիւնները, որոնց երեսէն մարդը բարոյապէս և նիւթապէս կը տուժէ. այս կէտը մասնաւորաբար մասնագէտներու կը թողում որ իրենք լուծեն զայն: Անցնինք երկրորդ կէտին:

Դրամական կարողութիւն որ կ'ըսենք պարզապէս նիւթական հարստութիւն կ'իմանանք, որով մեծ ու անբաղդատելի դիւրութիւն ունի իր ձեռքին տակ գործեր ի գլուխ հանելու համար: Պարագաներ կան առեւտրական կեանքի մէջ ուր մարդ առանց դրամի կը գործէ, բայց այս՝ մեզի համար իբր բացառութիւն կը ծառայէ, քանի որ մեր շրջանակին համար չէ և թէ օտար գործեր կը շօշափէ: Այսպէս Եւրոպացի commissioner մը առանց դրամագլուխի կրնայ մեծամեծ գործեր դարձնել, առնել, ծախել, մինչդեռ մերիններուն համար կարելիութիւն չկայ բնաւ: Ասոնք իբրեւ միջնորդ առանց risque մտնելու կը գնեն, կը վաճառեն երրորդի մը հաշւոյն և թէ %էն 3-5-6 յանձնարարողչէք կ'առնուն և այս ամենուն համար դրամի հարկին առջեւն ալ չեն գտնուիր: Մերինները ընդհակառակը իրենց յաճախորդին համար risque կը մտնեն %էն երկու կամ ու առաւելն 3 քոմիսիոնով, հետեւաբար մեզի համար անհրաժեշտ հարկեցուցիչ պարագայ մըն է դրամագլուխով գործել, որպէսզի մեր շրջանակին գործն ի գլուխ ելլէ:

Դրամագլուխի մը գոյութիւնը մեր առեւտրական տուներուն քով սակաւաղական է, որովհետեւ մեր ընթացիկ հաշիւներուն մէջ տոկոսները %էն 9-12 և թերեւս աւելիներ իսկ ըլլալով, միայն նիւթապէս զօրացածները կրնան գործ տեսնել, և արդէն մեր շրջանակին համար խոհեմութիւն չի նկատուիր առանց որոշ դրամագլուխի մը գործի կիրառումը, վասնզի յաճախադէպ պատրանքները դժնդակ փորձառու են ըրած և այսպէս դրամագլուխի խնդիրը մեզի համար էական ու գլխաւոր մասը կը կազմէ:

Գործակցաբար և անջատաբար գործող իւրաքանչիւր վաճառական պէտք ունի անձնական դրամի մը որ անոր թիկունք կուտայ պատահական անկումներու առջեւ և հետեւաբար առաջին և սխալ քայլը կ'առնէ այն որ իր նիւթական կարողութենէն շատ վեր գործերու ձեռնամուխ կ'ըլլայ առանց որոշ սահման մը գծելու իր գործակցութեան շուրջը:

Արդէն կանխիկ գործողութիւնները ապառիկ եղածներէն շատ աւելի բարձր արդիւնքներ կուտան, այս բնաւ տարակոյս չի վերցըներ և թէ այս պարագային մեր դրամը %էն 12էն պակաս չի գործեր: Թողունք որ կանխիկով գիներու մասին ալ զեղչեր ընելու երես կ'ունենանք, և կրնանք ալ ձեռք ձգել, բայց այս կանխիկով գործողութիւնը բացառիկ կողմը կը կազմէ:

Քիչ մըն ալ երրորդ պայմանը:

Նիւթական պայմաններու երրորդը դասած էինք «ժամանակը», յենլով անգլիական այն առածին վրայ որ կ'ըսէ Time is money (ժամանակը դրամ է): Այո՛, ժամանակը դրամ է, եթէ կ'ուզէք աւելին, հնչուն դրամ որով կը վարձատրուի աշխատութիւն մը, հետեւաբար ժամանակն ալ իբր նիւթական հարստութիւն պէտք ենք ընդունիլ: Պայմանաժամով գործողները որոշ ժամանակի մը մէջ իրենց նիւթականը կը մատակարարեն, նոյն է նաեւ ամէն անհատի համար, թոշակաւորներուն, անձնական գործի տէրերուն, պաշտօնեաներուն և այլներուն համար: Պարզ տոկոսն ալ գումարին և ժամանակին համապատասխանող շահ մըն է և իրաւամբ կ'արդարանայ մէկու մը գործնական մեկզերը տալ, երբ այսպիսի խիստ բանաւոր և շահաւէտ առածի մը տէրը, սեփականը կը հանդիսանայ:

Թ. ՇԱՒԱՐՇ

ՀԱՊԷՇԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ Օսմ. նոր քոմիսէր Սատըք էլ Մուայյէտ փաշա, որ անկէց առաջ՝ Վեհ. Սուլթանին նուէրները և ինքնագիր նամակը տարած էր Հապէշիստանի Մենելիք Կայսեր, գրի առած է ուղեւորութիւնը այնչափ հրապուրիչ լեզուով մը և յանկուցիչ ոճով մը, ուր գրականութիւնն ու տեղագրութիւնը խիստ հաճելի ժամանց մը կ'ընծայեն: Գործին Վսեմ. հեղինակը ուրիշ անգամներ ալ Ափրիկէի այլեայլ մասերուն մէջ ուղեւորութիւն կատարած ըլլալով, կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը գրէ այս հապէշական ուղեւորութիւնը, ուր մանրամասնաբար պիտի պատկերացուին ափրիկեան այս ցեղերուն հին քաղաքակրթութիւնը, բարքերը, սովորութիւնները, և այլն:

Վաղը՝ ընէ սկսեալ մաս առ մաս պիտի թարգմանենք զայն Իգտամէ, և քաջայոյս ենք որ մեր ընթերցողները դոհ պիտի մնան անկէ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

Օսմանեան գրականութեան մէջ ծանօթ դէմքեր եղող և նոյն լեզուին ու ճարտասանութեան մէջ հեղինակութիւն ունեցող երկու կարեւոր անձնաւորութիւններ, Իսմի Րիֆաթ Սամի պէյ և Վէլէտ Չէլէպի, որոնց երկուքն ալ կը ճանչնաք, այս օրերս մեծ դրուատիքներով յիշեցին ծանօթ ուսուցիչ Ստեփան Կուրտիկեան էֆ.ի այն Գասիտեն զոր հրատարակեցին տեղական երկու առաջնակարգ թերթեր՝ Սապահ և Իգտամ. Իբրեւ հայ՝ անշուշտ չէի կրնար անտարբեր մնալ այն խիստ թանկագին գնահատականին հանդէպ, զոր այդ երկու կարող անձնաւորութիւնները կ'ուղղէին Օսմաներէնի՝ այդ բազմարդիւն հայ ուսուցչին հասցէին. ուստի պարծանքով կը գրեմ հոս անոնց բերանացի գնահատականը, առանց բառ մը իսկ աւելցնելու իմ կողմէս, ուղելով մեծ գոհունակութիւն մը պատճառել թէ յարգելի ուսուցչին և թէ «Մանզումէ»ի Պատ. ընթերցողներուն, որոնք ոչ նուազ ախորժով պիտի կարդան իր համայնքին պատկանող բազմահմուտ ուսուցչի մը համար ըսուածները.

— Հայ վարժարաններու Օսմաներէնի ուսուցիչ Ստեփան էֆ.ի գասիտէն, իմաստի, հիւսուածքի և տաղաչափութեան տեսակէտով առաջիններէն էր. արդարեւ շնորհաւորելի է այդ վարպետը (*):

* *

Ստեփան Կուրտիկեան էֆէնտի, Կիլիկիոյ Վեհաշնորհ Ս. Կաթողիկոսին Կեդր. Վարժարանը տուած շնորհաւոր այցելութեան առթիւ՝ ի դիմաց ուսուցչական մարմնոյն կարդացած թուրքերէն գեղեցիկ ուղերձին մէջ երկու անգամ կրկնած է «Մէտրէսէի Սաատէթ» քաղցրաղդեցիկ բառերը: Այս խիստ գեղեցիկ անունը որ Կեդր. Վարժարանին տրուած է, իր պատմութիւնը ունի, զոր կ'արժէ յիշատակել, այս բարեդէպ առթիւ: Ասկէ գրեթէ տասնեւհինգ տարիներ առաջ, երբ այս տողերը գրողն ալ աշակերտ էր տակաւին նոյն վարժարանին մէջ, օր մը, մեր դպրոցական համազգեստները հագած Կալաթայի Թրամուէյի ճամբան ելած էինք, մեր ուսուցչական մարմնոյն հետ մեր հաւատարմական ու երախտագիտական զգացումները մատուցանելու յառաջ Վեհ. Կայսեր, Որ անկէ պիտի անցնէր Խըրգայի Շէրիֆի այցելութեան առթիւ: Երբ Վեհափառ Կայսեր Վեհապանծ Թափորը կանցնէր, ու մենք Նորին Վեհափառութեան ձօնուած երգեր կ'երգէինք, մեր ընկերներէն մինչեւ կոմսիւս ու գեղակերտ բանուածքով ուղերձ մը ներկայացուց, զոր պատրաստած էր ծանօթ գեղագրագէտ Թաճեան էֆ.: Վեհ. Կայսրը շնորհ ըրաւ հրամայել առնել այդ ուղերձը և յաջորդ օրն իսկ Կայս. Թիկնապահ մը այցելելով մեր վարժարանը, Նորին Վեհափառութեան թանկագին գոհունակութեան հետ Կայսերական բարեւները բերաւ մեզի, Կեդրոնականի աշակերտներուս, և մեկնելու առեն քաղցր տպաւորութեան մը տակ «Մէտրէսէի Սաատէթ» անունը տուաւ մեր վարժարանին, անուն մը որ մինչեւ այսօր չէ ելած մեր սրտերէն և միշտ կը զօրացնէ մեզ մեր հաւատարմական զգացումներուն մէջ:

Ց. Մ. ԱՋՆԱՒՈՐԵԱՆ

(*) Իսմ. Սամի պէյ և Վէլէտ էֆէնտի՝ Օսմ. գրականութեան ամէնէն փայլուն դէմքերէն են. անանկ կշիռ ունեցող կարող անձնաւորութիւններու գնահատութիւնը խիստ պատուաբեր է Կուրտիկեան էֆէնտիի, որուն կը խնդակցինք ի սրտէ: Տ. ԽՄ.

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ "ԹԷՐԱԳԳԸ,, ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԼՐԱԳՐԻՆ
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 199

[illegible]

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՎԷՊ

ՏԸՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

Կէճէլուառի աչքերը կրակ ու բոց կը ժայթքէին, այն աստիճան սաստիկ էր զայրոյթն ու գրգռութիւնը:

Առաջին անգամ Հրաչեան տեսած օրէն իսկ անզուսպ հակակրութիւն մը զգացած էր անոր նկատմամբ, որուն՝ Օր. Պարգեւեանի կողմէ գտած հաւանութիւնը ալ աւելի զայրացուցած էր զինքը երիտասարդին դէմ: Բայց որովհետեւ զօրաւոր պատճառ չունէր ձեռքը Հրաչեանը ամբաստանելու, լուռ ու մունջ տառապած և յարմար վայրկեանի մը սպասած էր յարձակումը ուժգնութեամբ փորձելու համար:

Բոլի պարագան կատղեցուցած էր Կոյծակեանի զաւակը. Նախկին ապահովագրողին յանկարծ Սաղաթէլի զաւակն հռչակուիլն ու Հրաչեայի հետ անոր համերաշխաբար ապրիլը բոլորովին դպած էին Կէճէլուառի ջիղերուն: Բոլին ի՛նչ աստիճան նկուն սրիկայ մը ըլլալը և դարձուածքներ սարքելու մասին ունեցած անմրցելի կարողութիւնը գիտէր, հետեւաբար Նախապէս Հրաչեային համար այնչափ խարդաւանք նիւթելէն ետք, հիմա անոր հետ այս աստիճան մտերմանալը տեսնելով կատարելապէս համոզում գոյացուցած էր Հրաչեայի խարդախ խաբեբայ մը ըլլալուն և Բոլի ալ անոր օգտակար ըլլալու դիտումով անոր հետ ընկերանալուն վրայ:

Հիմա իր կատարեալ լրջութեանը մէջ էր Կէճէլուառ, ո՛չ ծեքծեքումներ կը փորձէր, ո՛չ խօսած առեն անբնական ձեւեր կ'առնէր ո՛չ ալ Հայերէնին մէջ գաղղիերէն կը խառնէր: Անանկ կեղեւներու հետ զբաղելու ժամանակ չունէր, իրականութիւնը այնչափ նպաստաւոր էր իրեն համար որ չէր ուզեր հակառակորդը զգետնելու միակ առիթը թեթեւամտութեան չպարտաւորի զոհել:

Հասատուին գաղափարները մասամբ յեղաշրջուած էին, Կէճէլուառի ամբաստանութիւնները իրականութեան խիստ մօտ էին, և սակայն այնչափ յարգած Հրաչեան չկրնալով վայրկենաբար դատապարտել, առաջ տարաւ իր հարցաքննութիւնը:

— Բայց պատուաւոր ճանչցուած անանկ երիտասարդ մը ամբաստանելու համար ո՛րչափ զօրաւոր փաստ պէտք է գիտե՞ս, հարցուց:

— Ինչո՛ւ պատուաւոր է, գոչեց Կէճէլուառ զայրոյթով, դո՛ւք էիք պատուաւորութեան արժանիքը Հրաչեայի տուողը, եթէ ո՛չ, ո՞վ կարեւորութիւն պիտի ընծայէր անոր խօսքերուն, ո՞վ պիտի վստահութիւն ընէր ապառիկ ապրանք տալու անոր:

— Բայց ես քսան հազար ոսկինոց վարկագիր մը տեսայ ձեռքը՝ որով ուզած ատեն կրնար նոյնչափ գումար ստանալ Անգլիական դրամատունէն:

— Մ՛ըզ, գոչեց Կէճէլուառ, հազար մ՛ըզ, հիմա ի՞նչպէս չըսեմ, ձեր չհասնած նորերէն և ոչ մէկը այդ աստիճան միամիտ պիտի ըլլար, ինչէ՞ն գիտէք որ կեղծ չէր քսան հազար ոսկինոց չէքը, կարելի է պարզապէս ձեզի խաբելու համար խարդախուած թուղթ մըն էր:

— Այդ աստիճան յանդգնութիւն տեսնուա՞ծ է:

— Ո՛հ, անկէ աւելապատիկ զօրաւորները կը գործեն հիմա Եւրոպայի ու Ամերիկայի խաբեբայական ջոկատները: Անգլիական դրամատան վարկագիրը տեսաք, բայց Հրաչեայի զայն ծախելն ալ տեսա՞ք:

— Քսան հազար ոսկին մէկ անգամէն ծախելը չտեսայ, բայց ապառիկ առնուած ապրանքներուն փոխարէնը վճարելու համար քսան չորս հինգ հազար ոսկինոց չէքերուն վճարուիլը գիտեմ:

— Արթնցէ՛ք, աչքերնիդ չորս բացէ՛ք, Պարգեւեան էֆէնտի, գոչեց Կէճէլուառ յաղթական շեշտով մը, անանկ դարձուածներէ խաբուելու չափ բարեմիտ մի՛ ըլլաք. Հրաչեայ ապրանքները ղրկեց Նիւ Եորք, հոն ալ ծախելով զանոնք կամ ավանս առնելով փոխարէնը ղրկեցին: Մնաց որ ձեզ կողոպտելու համար՝ խաբեբայական ընկերութիւնը կրնայ զոհողութիւններ ալ ընել, ինչպէս որ հիմա զոհողութիւններ կ'ընէ առաւ փախաւ Բոլի անուականութեան հանգամանք մը ընծայելու համար:

— Բայց ե՛ս Պ. Սաղաթէլի հեռագիրը տեսայ որ, զաւակս ես, կը գրէ Բոլի:

— Կը ցաւիմ որ չէիք կրցեր հասկցնել, ինչէ՞ն գիտէք որ այս խաբեբայական ընկերութեան բուն պետը Սաղաթէլ ըսուածը չէ:

Ամէլիի հայրը Պ. Բոլա որ լուռ կ'ունկնդրէր, Կէճէլուառի ջղագրգռուածութիւնը տեսնելով,

—Ի՛նչ բանի վրայ կը խօսիք, հարցուց Պարգեւեանի:

Հասատուն պատասխանելէ առաջ խօսքը Կէճէլուառի ուղղելով,

— Զըլլայ որ բան մը բանաս, ըսաւ և խօսքը մէկ քանի բառերով հասկցուց Իզմիրցիին թէ ընտանեկան և առեւտրական խնդիրներու վրայ էր որ կը խօսակցէին:

—Ինչո՞ւ կը պահէք, Պարգեւեան էֆէնտի, առարկեց Կէճէլուառ, ծուղակին մէկ մասն ալ անոր առջին լարուած է, ճշմարտութիւնը ըսենք որ զգուշանայ մարդը, մեղք չէ՞:

—Ես առանց ենթադրութիւններու վրայ կռթնելով՝ ո՛ և է մէկը ամբաստանելու կողմը չեմ, ապացոյց պէտք է:

—Ես իմ պարտականութիւնս կատարեցի, յարեց երիտասարդը. ասկէ անդին ձեզի կ'իյնայ, ես ձեզ արթնցուցի, բայց եթէ դուք կ'ուզէք գիտակցաբար հաւատք չընծայել խօսքերուս, անիկայ ալ ձեր գիտնալիք բանն է:

Մնաց որ ես հրապարակաւ ալ պիտի պարզեմ խնդիրը, որպէս զի ուրիշներ ալ չիյնան այս սրիկաներուն լարած ճարտար ծուղակներուն մէջ:

Հասատուն վերջին աստիճան զգուշաւոր մարդ էր, և վախնալով որ Կէճէլուառ իր անունն ալ կը խառնէ այս գործին մէջ,

—Բացարձակապէս կ'արգիլեմ քեզ անանկ աղաւաղութիւններ ընելէ, ըսաւ, և եթէ ուրիշ տեղէ մըն ալ այս առթիւ ո՛ և է ակնարկութիւն կամ խօսք լսեմ կը վշտանամ: Աճապարելու հարկ չկայ, Պ. Սաղաթէլ ճամբայ պիտի ելլար, մէկ քանի շաբաթէն հոս կը գտնուի, եթէ դուք կասկած մը ունիք...

Կէճէլուառ Պարգեւեանը ընդմիջելով,

—Ըսել է, դուք դեռ կասկած չունիք, ըսաւ:

—Ինչ և է, եթէ ես ալ կասկած մը ունիմ, այն ատեն Պ. Սաղաթէլէն կը խնդրենք որ պաշտօնական վաւերաթուղթերով հաստատէ իր պատուաւորութիւնը:

—Սպասեցէք որ հաստատէ, ըսաւ Կէճէլուառ ծաղրական շեշտով մը և քիչ մը ես խօսակցելէ ետք, մեկնեցաւ:

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՆԳԼԵՌՈՒՍ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՃԱՌԸ ՍԱՈՒԹԷՄՓԹԸՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նայէ Ցրայէ Բրէսէի Հոկտ. 29ի Թիւէն

Նախարարաց խորհուրդը գումարուեցաւ, և երեկոյին Վարչապետ Պալֆուր Սաութէմփթըն գնաց։

Կէս օրէ առաջ Լոնտոնի ռուս դեսպանատունը հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը հրատարակեց.— «Շարունակ բանակցութեան մէջ ենք բրիտանական կառավարութեան հետ։ Իբրեւ հետեւանք այս բանակցութիւններուն՝ դեսպանը կը յուսայ թէ արագ և գոհացուցիչ լուծում պիտի գտնէ։ Կացութեան ամբողջ երեւոյթը որոշապէս բարւոքուած է։»

Դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ զանազան զրոյցներ կը շրջին։ Անգլիոյ Նախարարութիւնը ընդարձակ գիր մը ընդուներ է ռուս կառավարութենէն, բայց անգոհացուցիչ իմաստով մը խմբագրուած է եղեր։ Ռուս կառավարութիւնը պատրաստութիւն յայտներ է ամէն կերպով ներում խնդրել և դրամական հատուցում ընել, բայց միւս երկու կէտերուն վրայ որոշ բան մը չէ ըսած։ Բրիտանական կառավարութիւնը կ'ըսուի թէ պատրաստութիւն յայտներ է ինք ալ իր կողմէ քննութեան արդիւնքին սպասել, որպէս զի հաստատուի թէ իրօք ձկնորսի նաւերուն մօտ թորփիլանաւեր ալ կային։ Բայց կը պահանջէ որ կրակ ընելու հրամանը տուող սպաները իսկոյն ետ կանչուին։

Հեռագրական Գործակալութիւն մը, որ դիւանագիտական յարաբերութիւններու վրայ իրազեկ տեղեկութիւններ ունի, կ'ըսէ.— Անգլիացի բարձրաստիճան պաշտօնատարներ Հըլի միջադէպին առաջին լուրը լրագիրներուն միջոցաւ ընդունեցին։ Արտաքին գործոց Պաշտօնատանը հեռագրով Բեթերսպուրկի դեսպանէն տեղեկութիւն ուզեց։ Կառավարութիւնը մանրակրկիտ քննութիւն մը ընելէ վերջ խիստ ոճով ծանուցագիր մը ղրկեց Բեթերսպուրկ։ Ռուս կառավարութիւնը իսկոյն ստիպողական հեռագիրներ ղրկեց բոլոր ա'ն նաւահանգիստները, ուր պիտի հանդիպէին Պալթիկի Նաւատորմին նաւերը։ Բայց առանց սպասելու՝ Զարը Անգլիացւոց տուած մեկնութեան վրայ իսկ իր վիշտը և իր ցաւակցութիւնը հեռագրեց։ Միեւնոյն ժամանակ Բեթերսպուրկէն պատասխան եկաւ անգլիական ծանուցագրին, սա՛ իմաստով թէ, անկարելի է նոր քայլեր առնել մինչեւ որ Ծովակալին պաշտօնական տեղեկագիրը հասնի։ Ռուս կառավարութիւնը ինք ալ պաշտօնապէս ցաւ կը յայտնէր պատահարին վրայ։ Բրիտանական կառավարութիւնը պայման դրաւ որ Պալթիկի Նաւատորմիղը Թանճէրի ջուրերը չերթայ, մինչեւ որ գոհացումը տրուի տրոշեալ կէտերուն վրայ։ Ռուս կառավարութիւնը պատասխանեց թէ ինք չի հերքեր անգլիացի ձկնորսներուն պատմութիւնը, որուն կը հաւատայ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը, բայց իր սպաներէն ո՛չ մին չի կրնար պատժել առանց մեղք ընելու զանոնք։ Այսպիսի ընթացք մը չարդարանար, և Զարին վեհապետական իրաւունքներուն ալ հակառակ է։ Ռուս կառավարութիւնը Ծովակալին տեղեկագիրը առնելուն պէս հաղորդեց զայն Բեթերսպուրկի անգլիական դեսպան Սըր Չարլզ Հարտինճի։ Բրիտանական կառավարութիւնը ռուս ծովակալին կարծիքները բնաւ չընդունեց։ Ռուս կառավարութիւնը իր կողմէն յայտարարեց թէ մինչեւ որ ամբողջ խնդիրը հիմնապէս չպարզաբանուի, ռուս ծովակալին տեղեկագիրը միակ վաւերաթուղթը պէտք է ըլլայ, որուն վրայ պէտք է հիմնուին բանակցութիւնները։ Ռուս կառավարութիւնը կը հաւանի բարեկամ Տէրութեան մը քննութեան յանձնել գործը, և մինչեւ որ անոր կամ դատարանի մը կողմէ քննութեան վճիռը տրուի, կը հաւանի որ Պալթիկի նաւատորմիղը իր ճամբորդութիւնը չշարունակէ։

Ուրբաթ օր Լոնտոնի և Բեթերսպուրկի ֆրանսական դեսպանները միեւնոյն ատեն բարեկամական միջնորդի դեր կատարեցին համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար։ Ֆրանսական կառավարութիւնը հասկցուց Անգլիոյ կառավարութեան թէ բրիտանական նաւատորմին կողմէ ռուսականին վրայ յարձակում մը կրնայ իբրեւ փաստ գործածուիլ Ռուսիոյ ձեռքը, և այս վերջինը իրաւունք կ'ունենայ Ֆրանսան հրաւիրել իր զինակցութեան պարտաւորութիւնը կատարելու։ Արդէն Լոնտոնի մէջ կը կասկածուէր թէ Ռուսիոյ վրայ յարձակում մը կրնայ Ֆրանսան ալ մէջ խառնել։

Ուրբաթ առաւօտ ռուս դեսպան կոմս Պէնքէնտորֆ կանուխ վարձու կառքի մը մէջ նստելով — որպէս զի հանրային ուշադրութիւն չհրաւիրէ — Լորտ Լէնստաունի ապարանքը գնաց։ Քանի մը վայրկեան վերջ ֆրանսական դեսպան Մ. Քանպոն ալ գնաց հոն, և կէս ժամու չափ դեսպանները խորհրդակցեցան Նախարարին հետ, և ապա մեկնեցաւ կոմս Պէնքէնտորֆ։ Մ. Քանպոն քանի մը վայրկեան աւելի մնաց Լորտ Լէնստաունի քով, որուն շատ բաներ հասկցուց։ Պէնքէնտորֆ կոմս նոյն առաւօտուն շատ մը հեռագիրներ ընդունած էր իր կառավարութենէն զորս հաղորդեց Լորտ Լէնստաունի։ Երկու դեսպաններուն մեկնումէն վերջ երկու պաշտօնատարներ հեռագրի խուզար ծրարներ տարին Լորտ Լէնստաունի և մասնաւոր պաշտօնատար մը իսկոյն Թագաւորին ղրկուեցաւ, որ այդ միջոցին Նիւմարքէթ կը գտնուէր։ Կէս օրէն առաջ Պէնքէնտորֆ կոմս Մ. Քանպոնի քով գնաց, որուն հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

Մինչ այս մինչ այն, փողոցներուն մէջ կը կրկնուէին նոյն ա'ն տեսարանները, որոնք Լոնտոնի հանրային կարծիքը ցոյց կուտային Պօէրական պատերազմին ժամանակ։ Խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր տեղ տեղ Տաունինկ Սթրիթի նեղ պողոտային վրայ, Նախարարներուն ժամանումը դիտելու համար։ Բայց ամէնքն ալ իրենց պաղարիւնութիւնը պահած էին և ո և է հակառակ վարմունքի մէջ չէին գտնուեր։ Ոստիկանութիւնը կարգապահութեան կը հսկէր, և իւրաքանչիւր նախարարի համար ճամբայ կը բանար բազմութեան մէջ։ Նախարարաց Խորհուրդը տեղի ունեցաւ արտաքին գործոց պաշտօնատանը մէջ։ Առաջին անգամ եկաւ գաղթային նախարարը, որ գրեթէ բազմութեան կողմէ անտես և աննշմար՝ գնաց մտաւ Պաշտօնատանը։ Լորտ Սալզպըրի եկաւ օթոմոպիլով, և ժամ 12ի միջոցին եկաւ Լորտ Լէնստաուն ընկերակցութեամբ իր քարտուղարին, բայց հետիոտն։ Առեւտրական գործերու վարիչ Կէրըլտ Պալֆուր նախ Վարչապետ Մր. Պալֆուրի անձնական բնակարանը գնաց և ապա իր եղբօր (Վարչապետը) և անոր մասնաւոր քարտուղարին հետ եկաւ արտաքին գործոց Պաշտօնատանը։ Վարչապետին զուարթ և պայծառ դէմքը մասնաւոր ուշադրութիւն կը հրաւիրէր, տաք խօսակցութեան մը բռնուած էր իր քարտուղարին հետ։ Նախարարներուն ժամանումէն վերջ հազարաւոր հանդիսատեսներու մեծագոյն մասը ցրուեցաւ և փոքրիկ խումբեր միայն կը մնային հոս ու հոն։ Նախարարաց Խորհուրդը սկսաւ կէս օրին ատենները։ Ամէն երեւակայելի նախազգուշութիւններ ձեռք առնուած էին խորհրդակցութիւնները գաղտնի պահելու և դուրսէն մարդոց չիմացնելու համար։ Երբ Նախարարաց Խորհուրդին համար քանի մը պաշտօնագրեր բերող բարապան մը Նախասրահին դրան առջեւ հասաւ, տարիքով կրտսերագոյն Նախարար մը Նախասրահին կղպուած դուռը բացաւ պաշտօնագրերը առնելու համար և նորէն գոցեց։ Նախարարաց Խորհուրդին սկզբնաւորութենէն քիչ մը վերջը Վարչապետին մասնաւոր քարտուղարը անոր բնակարանը գնաց քանի մը կարեւոր վաւերագիրներ բերելու համար, որոնց պէտք ունեցաւ Նախարարաց Խորհուրդը։ Նիստը վերջացաւ ժամը 2½ին։ Երեք-չորս վայրկեան առաջ դարձեալ ռուս դեսպանը վարձու կառք մը նստելով գնաց խորհրդակցիլ Լորտ Լէնստաունի հետ, մինչդեռ միւս բոլոր նախարարները մեկնած էին։ Ելմտական նախարար Օսթին Չէմպըլէնի դէմքը շատ թթուած էր, մինչ բազմութեան մէջ իր բարեկամները խնդումերես իրեն կը նայէին։ Վարչապետ Պալֆուր գրգռուած էր և տխուր, երկրագործական նախարար Լորտ Օնսլօու կաս կարմիր եղած էր յուզումէն։ Մր. Պալֆուր իր տունը գացած պահուն հուրրաներով ընդունուեցաւ բազմութենէն։ Լորտ Լէնստաուն Ռուս դեսպանին հետ կէս ժամուան խորհրդակցութենէ մը վերջ Պալֆուրի պաշտօնատունը գնաց և երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ։ Իրիկուան ժամը 4½ին բոլոր այս խորհրդակցութիւնները վերջացան, մինչդեռ որոշուած էր որ Մր. Պալֆուր Լոնտոնէ Սաութէմփթըն պիտի մեկնէր ժամը 3·10ին։ Վարչապետը մեկնելէ առաջ տեսնուեցաւ Նախարար Ուինտհէմի և ուրիշ նախարարի մը հետ, և ժամը 5ի միջոցին մեկնեցաւ Սաութէմփթըն։

ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՃԱՌԸ

Վարչապետը Սաութէմփթընի Թնդանօթարանին հրապարակին մէջ խօսեցաւ խուռն բազմութեան առջեւ։ Սաութէմփթըն ա'նքան բազմութիւն տեսած չէր։ Վարչապետը երեւցաւ ժամը 8ին, և որոտընդոստ ծափերով ընդունուեցաւ։ Նախագահական աթոռը բազմած էր Լորտ Վինչէսթըր։

Վարչապետը ըսաւ.—«Իմ կամքովս չէ որ այս խուռն բազմութիւնը հոս հաւաքուած է ազգային դժուարութեան մէկ պահուն։ Արդէն բաւական ժամանակ առաջ այս հաւաքումը որոշուած էր, բայց անկէց ի վեր ա'նպիսի դէպքեր պատահեցան, որոնք խորապէս գրգռեցին Անգլիոյ ժողովուրդին բոլոր դասակարգերը։ Ն. Վեհափառութեան իւրաքանչիւր հպատակը և մեր անգլիական մեծ ժողովուրդին գիտակցութիւնը ամբողջ աշխարհի մէջ յուզուած է։ Կը հաւատամ թէ ամբողջ քաղաքակիրթ Եւրոպայի ընդհանուր զգացումները թունդ ելան մեր զգացումներուն հետ։ Որչափ որ կրնամ տեսնել ապագան, անցեալ ուրբաթ գիշեր Հիւսիսային ծովուն մէջ պատահած դատապարտելի և սոսկալի դէպքը չեմ կարծեր որ յառաջ բերէ մին ա'ն մեծ կռիւներէն, որոնք, թէեւ ժամանակ առ ժամանակ անխուսափելի կը դառնան, համաշխարհիկ պատմութեան մէջ պախարակելի հետք մը կը թողուն իրենց ետեւէն։ Միշտ կը կասեցնեն մարդկութեան և քաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւնը։ Երկու Մեծ Տէրութեանց միջեւ Պատերազմը երբեք առանց մեծ վտանգի չի սկսիր։ Նախ և առաջ սա՛ վտանգը կայ թէ չէզոքները կրնան միջամտել։ Մինչեւ անցեալ Բչ. մէկուն միտքէն չէր անցներ թէ չէզոքներուն վախցած վտանգներէն մին պիտի պատահէր, թէ թնդանօթի պիտի բռնուէին և ծովուն յատակը պիտի երթային ա'նպիսի մարդիկ որոնք իրենց հացը ճարելու համար ամենայն խաղաղութեամբ իրենց գործով կը զբաղէին։ Պատահարին լուրը ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ ընդունուեցաւ սարսափով, ապշութեամբ և բարկութեամբ։ Այս մասին երկու մեկնութիւններ հաղորդուած են մեզի, և մինչեւ հիմա տակաւին անկարելի եղած է գիտնալ թէ երկու մեկնութիւններէն ո՞րը բացարձակապէս ճշմարիտ է, և ատոր համար գործը պիտի յանձնուի միջազգային անկողմնակալ քննութեան մը։ Կը յուսանք որ ռուս կառավարութեան ներկայացուցիչները պիտի գործակցին այս քննութեան։ Անգլիոյ կողմէ քննիչները պիտի ընտրուին Առեւտրական գործոց Պաշտօնատանին միջոցաւ։

«Իբրեւ Ճափոնի զինակից, որոշ և կորուկ պարտաւորութեան տակ կը գտնուինք Ճափոնցիներուն օգնելու. բայց ճիշդ ինչպէս որ պատուոյ պարտականութիւն մը կը համարինք մեր ամբողջ ազգային կարողութիւնը գործածել Զինակցութեան պայմանները կատարելու, պատուոյ կէտ մըն ալ կայ՝ իբրեւ չէզոք Տէրութիւն մեր պարտականութիւնը կատարել ամենայն խղճմտութեամբ։ Պարզապէս անհաւանելի է որ մեր ձկնորսանաւերը թշնամական գործողութեանց առարկայ եղած ըլլան, և պարզապէս նոյն իսկ ծիծաղելի է անոնց դէմ թորփիլական յարձակումի մը գաղափարը։ Ռուսական Նաւատորմը երեսուն ծովային մղոն հեռի էր անոնցմէ։ Անտեղի է ընդունիլ որ կարծեցեալ թորփիլանաւերուն հրամատարը ձկնորսանաւերը իրեն կեդրոն ընէ ռուսական նաւատորմին վրայ յարձակելու համար։ Այսպիսի պատմութիւն մը անտեղի է, և ես բնաւ չեմ հաւատար ասանկ ճապոնական նաւերու գոյութեան մեր ջուրերուն մէջ։ Ճապոնական մարտանաւերը 14,000 մղոն հեռի կը գտնուին, ուստի ռուս ծովակալին պատմութիւնը պարզապէս ցնորք և բանդագուշանք է։ Բայց կը յուսամ որ ճշմարտութիւնը արեւուն լոյսին պէս պիտի փայլի, երբ Զարին կողմէ ընդունուած քննութիւնը տեղի ունենայ։

«Ռուս կառավարութիւնը ինք ալ հասկցաւ Ճգնաժամին դժուարութիւնը, և ի'նչ որ կրնար ընել ըրաւ Ճգնաժամը, Տագնապը հեռացնելու համար։ Ռուսական Դիւանագիտութիւնը դանդաղ շարժեցաւ, բայց կը կարծեմ թէ դժուարութիւնները տեղի տուին։ Անգութ և անագորոյն արարքին դէմ ո՛չ ոք պէտք է անհոգ և երկչոտ գտնուի, ո՛չ ոք, եթէ քաղաքակրթութեան շահերուն և իր սեփական խիղճին ձայնին կը հետեւի։ Վայրկեան մը իսկ չէ կարելի ընդունիլ որ Բեթերսպուրկէն մինչեւ Վլատիվոսթոք անձգին ծովային ճամբուն երկայնքը, և մեր Ջրանցին ու Կարմիր ծովուն պէս առեւտրական նեղ ճամբու մը վրայ, Ծովակալի մը ներելի ըլլայ անպատիժ կերպով ասանկ գործ մը գործել։ Շատ ուրախ եմ որ ռուս կառավարութիւնը՝ այս հայեցակէտը ընդունելով՝ իսկոյն իր խորին ցաւակցութիւնը յայտնեց մեզի։ Ռուսիոյ Կայսրը այս մասին հեռագրեց Թագաւորին, և իր կառավարութիւնը խոստացաւ ամէնէն առատ դրամական հատուցում մը։ Հրամայեց որ Վիկոյի առջեւ կենան ռուսական նաւատորմին ա'ն մարտանաւերը, որոնք աղէտքին պատասխանատուներն են, և ա'ն սպաները որոնք պատասխանատու են, և աղէտքին ականատես եղան, պիտի չկրնան Ս. Արեւելք երթալ։ Ամբողջ գործը վերէն վար պիտի քննուի, և անգլիական ու ռուս կառավարութիւնք համաձայնեցան որ Լա Հէյի Պայմանագրութեամբ կանխատեսուած Միջազգային Ցանձնաժողովը իրողութիւնը քննէ, և այս Դատարանին կողմէ յանցաւոր վճռուած անձերը դատապարտուին և ըստ այնմ պատժուին։ Ռուս կառավարութիւնը փափաք յայտնեց թէ ա'յս կերպով յաղթանակը պիտի տանին Ճշմարտութիւնը և Արդարութիւնը։ Միեւնոյն ատեն Ռուսիա հրահանգներ տուաւ, այսպիսի դէպքի մը կրկնութիւնը արգիլելու համար։»

⁂ Անգլեռուս Միջադէպին բարեկամական ձեւով կարգադրուելուն համար շատ օգներ է Անգլիոյ Աղեքսանտրա Թագուհին։ Նախարարաց Խորհուրդէն անմիջապէս վերջ Մր. Պալֆուր Թագուհիին բաղձանքին համաձայն Ն. Վեհափառութեան մօտ գնաց Պըքինկէմ պալատը, ուր երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ։

⁂ Ամէնէն զարմանալին ա'ն է որ Րօժտէսթվէնսքի ծովակալը բնաւ կարեւորութիւն չտար այս միջադէպին, ինչպէս կը գրեն Մատրիտի թերթերը։ Զարմանք յայտներ է Անգլիոյ մէջ այս մասին առաջ եկած իրարանցումին վրայ։ Կը պնդէ թէ ճաբոնական թորփիլանաւեր կային ձկնորսներուն մօտ, կը պնդէ թէ 12 ճաբոնական թորփիլանաւեր զանազան կողմեր դէտ կեցած են Պալթիկի նաւատորմին ճամբուն վրայ։ Սպանիոյ մէջ կը շարունակէ խանդավառութիւնը ծովակալին համար. ամէն կողմէ փափաք կը յայտնուի որ դատը շուտով վերջանայ և Արմատան ճամբայ ելնէ։ Անգլիական թերթերը զայրոյթ կը յայտնեն Սպանիացւոց բռնած այս ընթացքին դէմ։

⁂ Իդեան Ուխթոմսքի իր թերթին մէջ գրելով, կը յայտարարէ թէ Անգլիա նորէն սկսած է խաղ խաղալ Ռուսիոյ դէմ, բայց այս վերջինը չի խաբուիր։ Անգլիոյ պատրաստութիւնները լոկ ձեւ ու պարունակ են, կ'ըսէ ռուս թերթը։ Ռուսիա Պօէրական պատերազմին ժամանակ ո և է շարժում չըրաւ Կեդր. Ասիոյ մէջ, Բայց Անգլիա ապերախտ գտնուեցաւ։ Ամերիկայի մէջ հակառուս հոսանք մը առաջ բերաւ և մինչեւ իսկ Լհասա գնաց։ Հիւսիսային ծովուն մէջ պատահածը պարզապէս դժբախտութիւն մըն է, կ'ըսէ Ուխթոմսքի, կ'արժէ՞ որ Անգլիա այս աստիճան իրար անցնի։ Ուխթոմսքի կը ցաւի որ Ռուս քանի մը թերթեր հանգանակութիւն բացած են Հըլի արկածեալներուն համար։ Անգլիացիք այս ցոյցէն չեն զգածուիր այլ կը ծիծաղին։ Այդ հանգանակուած դրամները պէտք է Ս. Արեւելք ղրկուին, ուր աւելի արժանաւորապէս կրնան գործածուիլ։

⁂ Նախարարաց Խորհուրդէն վերջ ծովային նախարարը նոր հրահանգներ հեռագրեց Ճիպրալթար, և որոնց համեմատ պատրաստութիւնները քիչ մը դադրեցան։

⁂ Պալթիկի Նաւատորմին նաւազներուն մեծագոյն մասը պատանի և նոր հաւաքուած մարդիկ են, արհեստին բոլորովին անտեղեակ։ Նփուն նաւազները Բորթ Արթուրի և Վլատիվոսթոքի նաւախումբերուն մէջ կը գտնուին։ Ծովային կանոններէն տեղեկութիւն չունին Պալթիկի նաւատորմին մարդիկը։ Դանիոյ ջուրերուն մէջ գտնուած միջոցին, արդէն նաւատորմը շատ մը անճարակութիւններ ըրեր է, ինչպէս կը պատմէ Դանիացի նաւապետ մը, ասիկա մշուշի ժամանակ շատ մօտը կը գտնուէր Ռուսերուն, և շարունակ կը սուլէր, բայց Ռուսք պատասխան անգամ չէին տուեր։

⁂ Մուլմայն, Ուիննօ, Կըլ և Գօսայն ձկնորսանաւերուն նաւապետները, ինչպէս նաև Քրէյնի վիրաւորները հարցաքննուելով, բացէ ի բաց հերքեցին թէ իրենց մօտերը թորփիլանաւեր գտնուած ըլլային։ Այս վկայութիւնները արտաքին գործոց պաշտօնատանը հեռագրուեցան։

⁂ Ծովակալ Րօժտէսթվէնսքի ուղղակի Զարին ալ հեռագիր մը ղրկելով, կը կրկնէ թէ ձկնորսանաւերուն մէջտեղ երկու թորփիլանաւեր տեսնուեցան առանց լոյսի, որոնք յարձակեցան ռուսական մարտանաւերուն առաջնորդ շոգենաւին վրայ։ Ռուս նաւախումբը հանդիպեցաւ հարիւրաւոր ձկնորսներու, որոնց ասվարական նշանները ցոյց տուաւ, երբ տեսաւ որ անոնց մօտ երկու թորփիլանաւեր կային։ Ասոնցմէ մէկը իսկոյն անհետ եղաւ, մինչդեռ երկրորդը մինչեւ լոյս մնաց ձկնորսներուն քով, ինչպէս այս վերջիններն ալ կ'ըսեն։ Ձկնորսները կարծեր են թէ ռուսական թորփիլանաւ մըն էր անիկա, և ենթադրեր են թէ իրենց ո և է օգնութիւն չէ ըրած։ Բայց իրողութիւնը այն է թէ օտար թորփիլանաւ մըն էր ան, որ մինչեւ առաւօտ հո'ն մնաց կամ անհետ եղողին սպասելու և կամ նորոգուելու համար։ «Ո՛չ մէկ մարտանաւ, կը վերջացնէ Րօժտէսթվէնսքի տարբեր կերպով պիտի չգործէր նոյն պարագաներուն մէջ։»

⁂ Լոնտոնի Էքսբրէս թերթին Թղթակիցը կը հեռագրէ Բեթերսպուրկէն թէ պաշտօնապէս հաստատուած է թէ Զարին ձեռքը հասած Րօժտէսթվէնսքի ծովակալին տեղեկագիրը ո և է տարակոյս չի թողուր թէ ռուս նաւատորմը իրօք թորփիլանաւերուն կողմէ յարձակում կրած է։ Թղթակիցը կը յարէ. —«Ռուսիա ապացոյցներ ունի իր ձեռքը հաստատելու համար թէ ձկնորսներուն տորմղիկին մէջ ճաբոնական թորփիլանաւեր կային։ Ամբողջ տեղեկագիրը պիտի հրատարակուի Զարին հաւանութիւնը առնուելէն վերջ։»

⁂ Զարը Ուրբաթ օր բոլոր Մեծ Դուքսերուն ընկերակցութեամբ որսի գնաց, Լամստորֆ կոմսին և ծովային նախարարին հետ խորհրդակցելէ վերջ։

⁂ Ծովակալ Սըր Քոմթըն Տօմվիլի հրամատարութեան տակ գտնուած անգլիական նաւախումբը հրաման ստացաւ շատ շուտով մեկնիլ հելլէնական ջուրերէն։

⁂ Զօրավար Սթէօսէլ Շանկայի իր մէկ եւրոպացի բարեկամին նամակ մը գրելով կը խնդրէ Զարին և արքունիքին հաղորդել հետեւեալ երկտողը.— «Վերջին հրաժեշտս կուտամ Ձեզի և ամէնուն։ Բորթ Արթուր իմ գերեզմանս պիտի ըլլայ։» Նամակը յետոյ կը պարզէ քաղաքին դէշ կացութիւնը։

⁂ Նախարարաց Խորհուրդէն վերջ անգլ. կառավարութիւնը հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը հրատարակեց.— «Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ խզումի մը ամէն կարելիութիւն վերջնապէս մէկ կողմ թողուած է։

«Համաձայնութեան գլխաւոր պայմանները որոշուած են, և պայքարի նիւթ եղող խնդիրները երկու կառավարութեանց համար գոհացուցիչ կերպով պիտի կարգադրուին։

«Մէկ-երկու երկրորդական փոքր պարագաներ կը մնան, որոնց վրայ դեռ համաձայնութիւն գոյացած չէ։

«Ռուս կառավարութեան կողմէ անգլիական ծանուցագրին իբրեւ պատասխան տրուելիք թուղթը գոհացուցիչ կը նկատուի։

«Համաձայնութեան գլխաւոր խարիսխն է վիճելի կէտերուն քննութիւնը յանձնել քննիչ մարմինի մը։ Մինչեւ այն ատեն ռուսական մարտանաւերը Վիկոյի առջեւ պիտի սպասեն»։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Նայէ Ցրայէ Բրէսէի Հոկտ. 29 երեկոյեան տպագրութենէն

Պալֆուր իր ճառին մէջ ըսաւ նաև թէ ո՛չ ոք կրնար երեւակայել Հըլի առջեւ պատահած եղերերգութեան կարելիութիւնը։ Պէտք էր անմիջապէս հալածել և խորտակել ա'նպիսի նաւատորմիղ մը, որ իր իրաւունքի սահմանէն ա'յս աստիճան դուրս կ'ելնէ, ինչպէս ըրաւ Ռուսիոյ ծովակալը։

⁂ Հիմակ այլ եւս հաստատուած է թէ ֆրանսական կառավարութեան հրահանգին վրայ Մ. Քանպոնի ազդու միջնորդութիւնն էր որ խնդիրը համաձայնութեան մը բերաւ։

⁂ Թայմզ հետեւեալը կը գրէ.— «Պալֆուրի բանախօսութիւնը ո՛չ միայն Անգլիոյ այլ նաև համօրէն քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ուրախութեամբ պիտի ողջունուի, քանի որ տագնապը լուծում մը գտաւ վերջապէս։ Ռուս կառավարութիւնը արդարասիրութեան ոգիով տեղի տուաւ Անգլիոյ բոլոր պահանջումներուն, որոնք մեր կարծիքով նուազագոյն պահանջումներն էին Հըլի ողբալի եղերերգութեան հետեւանքով, և զորս բանի ուժով ալ պիտի գործադրէինք, ի հարկին։»

Տէյլի Թէլէկրաֆ կ'ըսէ.— Այս արդիւնքը ողջամիտ քաղաքականութեան, արդարութեան և քաղաքակրթութեան մէկ յաղթանակն է։»

Նոյն ոճով կը խօսին Լոնտոնի բոլոր գլխաւոր թերթերը, ընդդիմադիր թէ կառավարական։

⁂ Ծովակալ Րօժտէսթվէնսքի տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեց թէ շատ կարելի է որ Անգլիա նպաստաւոր առիթ մը կը սպասէր օգտուելու համար Ռուսիոյ դէմ։ Եթէ նոյն իսկ անգլիական նաւատորմը դէմս ելնէ, ըսաւ ծովակալը, ես դարձեալ առաջ պիտի երթամ, փառաւոր մահ մը փնտռելով։ (Բայց վերջին լուր մը կ'ըսէ թէ Րօժտէսթվէնսքի հիւանդացեր է, ոմանք կը կարծեն թէ ասիկա պատուաւոր կերպ մըն է հրաժարական տալու իր ծովակալութեան պաշտօնէն, ինչպէս կը պահանջէ Անգլիա։)

⁂ Անգլիական մարտանաւերը Սպանիոյ ջուրերուն մէջ շղթայ մը կազմած են և կը դիտեն Պալթիկի ռուս նաւատորմին ընթացքը։ Ծովակալ Րօժտէսթվէնսքիի և ռուս կառավարութեան միջեւ ամբողջ օր մը շարունակ հեռագրի փոխանակութիւններ եղան։ Րօժտէսթվէնսքի իր կառավարութեան հրամանաւ յետաձգեց իր նաւատորմին մեկնումը։ Մատրիտի ճաբոնական դեսպանը արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցելով, պահանջեց որ ռուս նաւատորմը Սպանիոյ ջուրերէն հեռացուի։

⁂ Բորթ Արթուրի կացութիւնը խիստ ծանրացած է վերջին լուրերուն նայելով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՓՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹԱՆՃԷՐ, 30 Հոկտ.— Մարոքեան իշխանութիւնները այժմ Թանճէր գտնուող ռուսական նաւարաժնին 21 մարտանաւերուն արտօնութիւն տուին ածուխ և ջուր առնելու։

ԼՈՆՏՈՆ.—Իրաւարարական արտասովոր ատեան մը գումարուեցաւ Լահէյի մէջ, Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ ծագած Հիւսիսային ծովու խնդիրը կարգադրելու համար։ Իրաւարար ատեանը քննութիւն մը պիտի կատարէ Հիւսիսային ծովու դէպքին վրայ։ Այս պատճառաւ, այժմ Վիկոյի նաւահանգիստը գտնուող ռուս մարտանաւերը հրաման առացան նոյն նաւահանգիստէն չմեկնելու, մինչեւ որ քննութիւնը աւարտի։

—Լահէյի իրաւարար ատեանին քննութիւնը այսօր սկսաւ այն իրողութեանց վրայ որոնք պատճառ եղան Հիւսիսային ծովու միջադէպին։

ՎԻԿՕ.— Պալթիկի նաւատորմին հրամատար ծովակալ Րօժտէսթվէնսքի, որ հոս կը գտնուի, ծանրապէս հիւանդացաւ։ Ցամաք հանուեցաւ իր վիճակին պատճառաւ։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ. (Պաշտօնական).— Վերին հրամատար զօր. Քուրօբաթքին Հոկտ. 29 թուով կը հեռագրէ.—«Բացի յառաջապահի քանի մը թեթեւ ընդհարումներէ, որոնք ինքնին անկարեւոր են, Հոկտ. 28ին ո՛ և է ճակատամարտ տեղի չունեցաւ երկու բանակներուն միջեւ»։

—Զարը երկար ունկնդրութեան մը ընդունեց այսօր անգլիական Դեսպանը։

ԹԱՆՃԷՐ.—Ռուսական երկու նաւարաժիններ, որոնք 21 մարտանաւ կը պարունակեն, որոնց 10ը զրահաւոր և 7ը թորփիլանաւ, այժմ հոս կը գտնուին, Ֆէլքէրծամ և Էնքիս ծովակալներուն հրամատարութեան ներքեւ միացած։ Սպաներէն ոմանք միայն ցամաք կ'ելնեն, բայց ծայրայեղ գաղտնապահութիւն մը ունին։

ՎԻԿՕ.—Նաւահանգստին հրամատարը Ռուս ծովակալին հաղորդեց Սպանիոյ կառավարութեան արտօնութիւնը՝ Վիկօ մնալու որչափ ատեն որ քննութիւնը պահանջէ։ Բայց Ռուս նաւազները կը շարունակեն ըսել թէ նաւարաժինը այսօր իսկ պիտի մեկնի Վիկոյի նաւահանգիստէն, և թէ նաւուղիները արդէն մարտանաւերուն մէջ կը գտնուին։

ԹՕՔԻՕ.—Մարեշալ Օեամա կը հեռագրէ.—Ամսոյս 27ին, Ճաբոնցիներուն կողմէ Վայթաօշանի գրաւուելէն վերջ, թշնամին, 28ին, առաւօտէն մինչեւ կէսօրէն ետք, անդադար ռմբակոծեց այդ դիրքը։ յետոյ անյայտացաւ։ Ուրիշ կարեւոր կռիւներ տեղի չունեցան Հոկտ. 28ին։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Տացիտաուէ այսօրուան թուով կը հեռագրուի Ռուս հեռագրական Գործակալութեան.— Ճաբոնցիք յառաջացեալ դիրքերու վրա զգալի գործունէութիւն մը ցոյց տուին այսօր։ Սամբուայի գունդէն թեթեւաջեններու ջոկատ մը օրն ի բուն կռուեցաւ, փոխ առ փոխ յաջողութեամբ, թշնամի հետեւակազօրաց գունդի մը դէմ։ Ճաբոնցիք գիշերը գրաւեցին Թիթաուն գիւղը զոր մեր զօրքերը հրկիզած էին։

ՎԻԷՆՆԱ.— Քաղաքական բոլոր շրջանակներուն մէջ համոզում կայ թէ անգլեռուս խնդիրը խաղաղական լուծում մը պիտի ստանայ։ Կը հաւատացուի թէ երկու տէրութիւնները համաձայն են խնդիրը իրաւարարութեան մը ենթարկելու, որ պիտի վճռէ զայն Լահէյի պայմանագրին 9, 10 և 32րդ յօդուածներուն հիմերուն վրայ։ Պալթիկի նաւատորմը Վիկօ պիտի մնայ մինչեւ որ վճիռը տրուի։ Հոս առնուած հեռագիր մը կը հաստատէ այն իրողութիւնը թէ այս ծրագրին նախաձեռնութիւնը Ռուսիոյ կը վերաբերի։

—Բեթերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ ծովակալ Ալեքսեյ շնորհաւորեց զօր. Քուրօբաթքին'ը, Մուկտէնիոյ բանակին վերին հրամատար անուանուելուն համար։ Կը հաւաստուի թէ անոնց յարաբերութիւնները յոյժ սիրալիր են։

—Պէրլինէ կը հեռագրուի թէ միջազ-

ցային Խորհրդարանական Առեանը հրաւիրեց խորհրդարանական Խորհուրդին անդամները իրենց բոլոր ազդեցութիւնը ի կիր արկանել, որպէս զի Լահէյի մէջ Խաղաղութեան Դեսպանախորհրդոյ մը գումարման համար նախաձեռնած Ռուզվէլթի հրաւէրը բոլոր կառավարութեանց կողմէ հաւանութիւն ու աջակցութիւն գտնէ։

—Վիէնայէ կը հեռագրուի թէ Ծովակալ Բոժդեսվէնսքի Սպանիոյ կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրեց իր մարտանաւերուն հետ Վիկօ մնալու, մինչև քննութեան աւարտումը։ Ջէզոք տէրութեանց հետ կարծեաց փոխանակումէ մը վերջ, այս թոյլտուութիւնը շնորհուեցաւ, բայց Վիկօ գտնուող մարտանաւերուն համար միայն։

ՄԱՏՐԻՏ. — Երեսփ. Ժողովին մէջ, քանի մը երեսփոխաններու դէմ դատ բանալու համար խնդրուած արտօնութեան վիճաբանութեան ատեն, ընդդիմադիր կուսակցութիւնը խափանարար ընթացք մը բանեց։ Աղմկալի տեսարաններ և կռիւներ տեղի ունեցան։ Նիստը երեկ իրիկուընէ ի վեր կը շարունակուի։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱԶԱՐԴ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Բ.
ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Ս. Կաթողիկոսը երէկ դարձեալ ամբողջ օրը զբաղեցաւ Կիլիկիոյ Վիճակներուն եկեղեց. և կրթ. գործերու տնօրինութեամբ։

⁂ Պոլէճիկի առաջնորդ Գեր. Տ. Մովսէս եպս. Կէօմիւրճեան հետեւեալ շնորհաւորական հեռագիրը ղրկած է Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին. — «Բեմական այցելութենէ վերադարձիս որդիական բերկրութեամբ իմացայ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան Պոլիս ժամանելը, Վեհ. Սուլթանին ներկայանալով առաջին կարգի Օսմանիյէ բարձր պատուանշանին արժանանալը և ամբողջ Պոլսոյ ժողովրդեան կողմէ Ձեր Ս. Օծութեան ընծայուած արտակարգ պատիւները։ Այս աւետիսը անբացատրելի հրճուանքով տոգորած է որդիական սիրտս, և կը բարեմաղթեմ որ Բարձրեալն Աստուած Ձեր Բարձր Սրբազնութիւն միշտ երջանկութեան և բարօրութեան մէջ պահէ, և կայս. բազմաթիւ շնորհներու և բարեհաճութիւններու արժանացնէ»։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհուրդի համեմատական միացեալ երեք անդամներուն ընտրութիւնը կատարուեցաւ կիրակի օր, 273 քուէարկուներէն 130ին մասնակցութեամբ։ Այսպէսով Օրթագիւղի Թաղ. Խորհուրդը կազմուեցաւ հետեւեալ եօթը անձերէն. — Միհրան էֆ. Խանճեան, Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, Միրայր էֆ. Արզումանեան, Խորէն էֆ. Սարգսեան, Երուանդ էֆ. Նուսաւփեան, Յակոբ էֆ. Թօքաթլեան, Միքայէլ էֆ. Նորատունկեան։

Կը շնորհաւորենք Օրթագիւղցիները իրենց այս բարեյաջող ընտրութեան համար, քանի որ նորընտիր Թաղ. Խորհրդոյ անդամները ծանօթ են արդէն իրենց եկեղեցասիրութիւնովն ու կրթասիրութիւնովը։

ԳԸՆԱԼԸ ԿՂԶԻՒ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ կիրակի օր յատուկ Ս. Պատարագ և Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Թաշճեան ընտանիքին ննջեցեալներուն հոգւոյն համար։ Ներկայ էին Վսեմ. Սարգիս էֆ. Թաշճեան և Թաշճեանց պարագաները։ Պատարագէն ետքը, մատաղ բաժնուեցաւ կղզիին ժողովուրդին։

ՅՈՒԳԴ. Ն. Ա. Ճէճիզեան, Լոյսպուրկի (Սկովտիա) Համալսարանի շրջանաւարտը, վերջերս իր վկայականը կայս. Բժշկ. Վարժարանէն վաւերացնել տալով, քանի մը օր առաջ վերադարձաւ իր ծննդավայրը, Ատաբազար, ուր արուեստը ի գործ պիտի դնէ։

ԱՆՑԵԱԼ ՇԱԲԱԹ օր Վիեննայի ճամբով Պոլիս ժամանեց Հայկ էֆ. Կիւլէնեան, որ իր երաժշտական ուսումը կատարելագործելու համար Եւրոպա գացած էր։ Այս երիտասարդ ջութակահարը, որ հոս իր ուսուցիչներուն կողմէ այնքան գնահատուած էր, Եւրոպայի մէջ ալ ընդունելութիւն գտած է իր ձիրքերով, որոնց կատարելագործումը փայլուն դիրք մը կը վերապահէ իրեն։ Պոլսոյ ֆրանսական թերթերը գովեստով կը խօսին Հայկ էֆ.ի վրայ, որ ասկէց առաջ ելոյթ մը պատրաստած էր հանգուցեալ Տիկին Վերժին Կիւլպէնկեանի յիշատակին։

ԿՆՈՒՆՔ

ՎԱՂԱՐՇ.— Անդրանիկ որդի Գրիգոր էֆ. Սարայտարեանի կնքահայր Գ. Յովհ. Տրզզեան՝ փոխանորդաբար իր եղբօրը Մկրտիչ էֆ. Տրզզեանի. Գարտիղեկի Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ մէջ։

Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՄԷՋ

ՊԱՐՏԻԶԱԿ, 16 Հոկտ. 1904

Որքան բուռն նոյնքան անկեղծ համակրութեան արտայայտութիւն մը տեսնելու համար պէտք էր ներկայ գտնուիլ 13 հոկտ. Չորեքշաբթի իրիկուն՝ երբոր Տ. Եղիշէ եպսկ. Դուրեան իր մուտքը կ'ընէր հոս։ Անգամ մըն ալ Պարտիզակցին իր երախտագէտ սրտին մաքուր զգացումները մէջտեղ եց այս առիթով և ապացոյցը տուաւ իր՝ Դուրեան Սրբազանի համակրողներուն առաջիններէն ըլլալուն։ Որոշուած օրն էր այդ, ուր տեղացի պատգամաւորներ պիտի վերադառնային Սիմաւէն՝ հետերնին առնելով Գեր. Հրաւիրեալը, որ եղած խնդրանքը այսպէս պատուելով՝ բոլոր գիւղին մէջ ուրախութեան զարթնումի մը ծնունդ տուած էր։

Օրը ձիւորներուն էր, առտուն կանուխ՝ քահանայ, Թաղ. Խորհուրդի անդամ և Ուսուցիչ ճամբայ ելած էին արդէն դիմաւորութեան. և երիտասարդներ ու դպրոցի աշակերտներ ալ կը փութային նոյն նպատակով գիւղէն մեկնիլ. ծերեր՝ «Եղիշէ վարդապետը» և աւելի նորեր իրենց սիրեցեալ Սրբազանը պիտի ընդունէին սրտաբուխ մեծարանքներով. Դիտելի սիրուն պարագայ մըն է որ, հիները կը նախամեծարեն Սրբազանը «Եղիշէ վարդապետ» կոչել՝ տարիներ առաջուան իրենց եկեղեցիին պերճախօս Քարոզիչը աչքի առջեւ բերելով։

Մութը կը կոխէր ու ճամբուն վրայ սպասողներու թիւը կ'աճէր երթալով, բայց Սրբազանին որքան պատկառազդու նոյնչափ մըն ալ համակրելի դէմքը դեռ չէր երեւնար. վերջապէս կէս մը տիրող մութէն և կէս մըն ալ անձրեւի շաղերէն բազմութիւնը ստիպուեցաւ ցրուիլ՝ «եկա՛ն» հաւանական բացագանչութեան սպասու նորէն։ Ժամը մէկն էր արդէն երբոր զանգակահարութիւն մը Գեր. Հիւրին գալուստի աւետիսը կուտար, րոպէի մը մէջ եկեղեցին խռնուեցաւ մեծ ու պզտիկ, ծեր ու տղայ Պարտիզակցին. փողոցներու ամէն անկիւններէն խուժեր կը շտապէին հոն, որուն պատուհաններէն դուրս ցատքող լոյսի դեղին ժապաւէններ միջոցին մութը կ'աղօտէին։

Քիչ յետոյ Սրբազանին՝ Տաճարին վաղեմի ծանօթ ձայնին՝ շեշտերը սկսան հատիկհատիկ արտասանել «Ուրախ եղէ և» Սաղմոսը՝ քահանայի մը ընկերակցութիւնով. շարականներու աւարտումէն յետոյ աղուոր տեսարան մըն էր որ կը պարզուէր՝ երբոր բազմութիւնը կ'ուզէր Աջը առնել Ն. Գերապատուութեան։ Մասնաւորաբար, դպրոցական տղաքներ երբոր խորին ակնածանքով կը շրջապատէին Սրբազանը, աւագերէց Հօր հնչուն ձայնը կ'ըսէ.

—Սրբազա՛ն, ասոնք ալ դպրոցական տղաքներ են, Թոռնե՛րդ են։

Սրբազանին մեղոյշ ակնարկը աւելի լայնօրէն կը յածի իր շուրջը՝ շրթունքներէն չսայթաքած օրհնութիւնը շեշտելով։

Կառքով ճամբորդութենէն յոգնած և Դպրեվանքէն մեկնելուն առիթով օրուան հրաժեշտի բաւական սրտաբեկ ձեւակերպութիւններէն ազդուած՝ Սրբազանը առաջնորդուեցաւ իրեն համար որոշուած բնակարանը, հանգստանալու համար ժամ առաջ, իսկ ժողովուրդը՝ իր հիւրընկալ ըլլալուն ուրախ՝ հետզհետէ ցրուեցաւ. գիշերային սիրալիր ընդունելութիւն մը ընծայելէ յետոյ։

Հինգշաբթի և երէկ, Ն. Գերապատուութեան բարի-գալուստի այցելութիւն տուին բազում պաշտօնական ու անպաշտօն համակիրներ, որոնցմէ ոմանց պիտի փոխադարձէ յառաջիկայ կիրակիէն յետոյ, քանի որ գալ շաբթու մինչեւ կէսը հոս պիտի մնայ։

Երէկ իրիկուն (Ուր.) եկեղեցի իջնելով իր առաջին քարոզը խօսեցաւ, նիւթ ունենալով Պօղոս Առաքեալին «Աստուածպաշտութիւնն ալ մեծ շահավաճառ մըն է» խօսքը. իմաստասիրական հմուտ տեսութեան մը մէջ պատկերացուց մարդերուն իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնները, որոնք քաղաքակրթութիւնը շինած են, և շահը իր ազնուական տեսակէտէն առնելով ցոյց տուաւ զայն իբրեւ գլխաւոր օժանդակ համայնքներու բարւոք զարգացումին. պարզելէ վերջ մարդուն իբրեւ ընկերական էակ նմաններու հետ ապրելու համար շահու խնդրին նախամեծարութիւն տալը՝ ծանրացաւ այն Աստուածային բիւր շնորհներուն վրայ, որոնք մարդը, առնչութեան մէջ կը դնեն գերագոյն էակին հետ և անոր պարտական կը դարձնեն շարունակ. միւս կողմէն՝ բացատրեց թէ մարդ իր ձեռք ձգած հացի բեկորին համար նոյն իսկ սիրով տուած զոհաբերութենէն պակաս չափով կը փոխարինէ Աստուածային բուխ շնորհները, որոնք մարդուն ինչպէս ներկային նոյնպէս ապագային բարօրութեան օժանդակութիւն մը բերելնուն համար կրկնապէս փոխարինութեան արժանի են. և Յիսուս որ «վաղուանը մի՛ խորհիք» ըսած է մեզի՝ ինքը արդէն պատրաստած է մարդուն համար երջանիկ հանգրուան մը որուն կարելի է հասնիլ պարկեշտութիւնով, խղճի հանդարտութեան ապահովութիւնով. ուրեմն պէտք է Աստուածպաշտութիւնն ալ նկատել շահավաճառ մը, և ամէնէ՛ն լաւագոյնը՝ քանի որ հոգեկան վիճակի անդորրութիւնը կը շնորհէ մեզի։

Քարոզը, որ խռնուած բազմութեան մը առջեւ, կը տրուէր, ամէնէն հիանալիներէն էր Դուրեան Սրբազանի ատենաբանութիւններուն. պատկերոտ բացատրութիւններ, գեղակերտ պարբերութիւններ ու զատընտրուած չքնաղ բառեր «Անառակը» ստորագրող Քերթող Սրբազանին առոյգ ձայնին հետ համայք մը կը դառնային՝ ազդուօրէն ներգործելու համար բոլոր ունկնդիրներուն վրայ. այնպէս որ՝ երեք քառորդ տեւողութենէ մը ետքը երբոր Գեր. Քարոզիչը վերջին «ամէն»ը կը թոթովցնէր, ունկնդիրները հոգեկան վերազարթնումի մը տպաւորութեան տակ կը զգային ինքզինքնին։

—Երէկ իրիկուն, Արմաշէն գիւղս հասաւ նաև Տ. Թորգոմ Ծ. Վ., հետն ունենալով չորս բարեշնորհ Սարկաւագները՝ Արշաւիր, Հմայեակ, Անուշաւան ու Հայկ. հոս կը գտնուին արդէն Տ. Գարեգին ու Տ. Եղիշէ վարդապետները՝ իբրեւ ուղեկից Ն. Սրբազնութեան։

ՄԵԼՔՈՆ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Շաբաթ օրուան Բիւզանդիոնի խմբագրականի բաժնին մէջ զարմացմամբ կարդացի թէ «Կիլիկիոյ վեհափառ Կաթողիկոսին ամէն կողմէ ընծայուած արտակարգ պատիւները ոմանց նախանձայուզութեան և ընդ ակամբ հայեցումներու տեղի տուեր են»։ Նախանձը և ընդ ակամբ հայիլը ընդհանրապէս ստորճանակցէ ուրիշ ստորճանակցի մը կրնայ ուղղուիլ։ Այս պարագային ալ ամէն ոք կը վկայէ թէ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին եղած պատիւները ոմանց նախանձայուզութեան և ընդ ակամբ հայիլ չպատճառելէ զատ, ընդհակառակն այդ ոմանք գոհունակութեամբ կը տեսնէ որ Հայ Եկեղեցւոյ զաւակները բարեպաշտական ջերմ զգացումէ մղուած, այսչափ ջերմ սիրով կը վերաբերուին եկեղեցական պետի մը։ Բաց աստի, այդ «ոմանք»ը ամենէն առաջ Ազգային Վարչութեան հետ ի՛նք նուիրեց Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին արժանի եղած պատիւը, և այսուհետեւ պատճառ մը չունի անոր մէջ թերանալու։ Հետեւաբար այս կարգի հրատարակութիւններով մտքեր պղտորելը գովելի չէ։ ***

ԳՈՎԵԼԻ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՜!

Առջի օր երբ Կէտիկ Փաշայի վերի կողմը կը գտնուէի, նշմարեցի խումբ մը պզտիկներ, որոնք յորդառատ տեղացող անձրեւին ու հիւսիսային հովին տակ կը դեգերէին, կամ աւելին կը դողային, բողոքականներու վարժարանը եղող Կարկուէին դրանը առջեւ. Փոքրիկները դրանը բացուելուն կ'սպասէին։

Ներքին յուզումս դրդեց զիս, որպէսզի հարցնեմ թէ՝

—Ինչո՞ւ կ'սպասէք հոս։

Մէջերնէն բաղդատաբար քիչ մը մեծկակը յառաջ գալով պատասխանեց.

—Ժամը չգիտնալով կանուխ ենք եկեր և դուռին բացուելուն կ'սպասենք կոր։

Ժամացոյցս հանելով կը նայիմ. Անմիջապէս ալ վրաս վազելով միաբերան.

—Քանի՞ է, քանի՞ է, կը գոչեն։

—Երեք. կը պատասխանեմ։

Նոյն վայրկենին փոքրիկ բերաններէն միահաղոյն բողոքի ձայներ կը բարձրանան «Ժամը երեք է եղեր... ինչո՞ւ չեն բանար կոր։»

Յանկարծ ուրիշ ձայն մը, «Նա՛, նա, միւսիւ Թադէոսը կուգայ կոր, հիմա պիտի բացուի»։

Ետևս դառնալով դէրկը նպարեղէններու տրցակներ գտնուող երիտասարդ մը կը տեսնամ որ գրպանէն բանալի մը հանելով դրանը կը խոթէ։

Տղաքները զիս մոռնալով դուռը կը պաշարեն վայրկեան մը, ներս խուժելու հրճուանքով տոգորուած։ Սակայն դժբաղդաբար Նորեկը խռոխա ձայնով մը,

—Դեռ տա՛սը վայրկեան կա՛յ, տա՛սը, կ'որոճայ։

Փոքրիկները յուսահատ շեշտով,

—Բայց, կը մսինք կոր... կը յարեն ուսերնին վեր վեր անկած։

—Կը մսի՞ք կոր մի՛, նայեցէ՛ք, ես մերկ կը պտտիմ կոր տէ բան մըն ալ չեմ զգար կոր, կը պատասխանէ անտարբերութեամբ։

Ա՛լ զգացած ցաւս ու ցասումս իրար խառնուելով չկրցի կանգ առնել անընդհատ տեղատարափին տակ ու արագաքայլ հեռացայ։

Շիտակը Եւրոպական խիստ զովելի ճշդապահութիւն....։

Յարգելի ծնո՛ղք, արդեօք առանձին ճշդապահութիւննե՛ր ուսումնասիրելու համար օտար դպրոցներ կ'ուղարկէք ձեր հոգեհատորները։

Աստուած մի՛ արասցէ, եթէ այդ իրենց թեթեւ վերաբերումներուն մէջ, այս ցուրտ ու անձրեւային եղանակին հիւանդութիւն մը պատահի, միթէ օտարը պիտի կրնա՞յ զանոնք դարմանել։

Մ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Կը ձայնակցինք Նամակագրին և կը խնդրենք որ այդ վարժարանին տեսչութիւնը իր ճշդապահութիւնը աւելի ուրիշ տեղերու վերապահէ և մեր տղաքը որ օտարական համակրութեամբ Հայ դպրոցները ձգած իրենց կը դիմեն, գոնէ առանց քմահաճոյքներու չղջնէին։

Կարդալ Դ. Երես «Իւնիոն» Ապահովագրական Ընկերութեան ազդը

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

31 Հոկտ. 1904

Հեռագրական գործակալութիւնը գիշերը մինչեւ ուշ ատեն Բարիզի Պորսային գիները չհաղորդեց մեզի։

ՌԷՍՄԻ

ՆՇԱՆ

Խիւտավէնտիկեար վիլայէթի մէջլիս իտարէ ազասընտան սաատ. Հաճի Ալի բաշա հազրէթլէրինէ իքինճի րիւթպէտէն Մէճիտի նըշանը զիշանը իհսան պույուրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. — Սերպիոյ թագաւոր Սօֆիայի մէջ.— Սերպիոյ Բէթէր Թագաւորը, որ շաբաթ օր մեկնած էր Պելկրատէ երեք Սօֆիա հասաւ։ Թագաւորին կ'ընկերանային Սերպիոյ Վարչապետ Մ. Սավա Կրուիչ, Արտաքին Գործոց Նախարար Մ. Բասիչ և Պելկրատի Պուլկար Գործակատար Մ. Բէքոլիէֆ։ Խանդավառ ընդունելութիւն մը եղաւ. Կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Ֆերտինանտ իշխանէն, որ շրջապատուած էր քաղաքային ու զինուորական բարձր պաշտօնատարներէ։ Սօֆիայի քաղաքապետ Մ. Նիքոլէվ Բէթէր Թագաւորին արծաթ սփռէ մը մէջ հաց և աղ ներկայացուց, Սլաւ հին սովորութեան մը համաձայն։

Պէլկրատէ կը հեռագրեն հետեւեալները. — Սերպիոյ պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ արքայական Ուքազ մը որով Ելմտական և Ներքին Գործոց Նախարարներուն կը յանձնուի հանրային կրթութեան գործադրութիւնը, Թագաւորին, Նախարարապետին և Արտաքին Գործոց Նախարարներուն բացակայութեանը ատեն։

Սերպ պատերազմական Նախարարը չկրցաւ հետեւիլ Թագաւորին Պուլկարիա ուղեւորութեան, հիւանդութեան պատճառաւ, որով հարկադրուեցաւ Պէլկրատ մնալ, թէև Պուլկար կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն կուտայ անոր ներկայութեանը Սօֆիայի մէջ։

Սամուբրովա սերպ թերթը, խօսելով Սերպիոյ Թագաւորին Սօֆիա այցելութեան վրայ, կ'ըսէ. — Այդ ուղեւորութիւնը բարեկրթութեան գործ մը ըլլալով, պիտի ամրապնդէ բարեկամական սերտ յարաբերութիւնները, որ հաստատուեցան Նիշի մէջ Սերպ Թագաւորին և Պուլկար իշխանին տեսակցութեան պահուն, տեսակցութիւն մը որ պաշտօնական այցելութեան մը հանգամանքը ունէր միայն։

⁂ Սօպրանիէին բացումը.— Պուլկարիոյ Իշխանը Սօպրանիէին բացման առթիւ իր սովորական ճառը կարդալով, յայտարարեց թէ Պուլկարիոյ մէջ երկրագործութիւնը և վաճառականութիւնը կը յառաջդիմեն, որով հասոյթներուն մէջ հաւասարակշռութիւն կը տիրէ։ Իշխանը յայտարարեց նաեւ թէ ելեւմուտքը և Պուլկարիոյ դրամական վարկը հաստատուն են։

ՌՈՒՍԻՈՅ Նիքոլա Չարին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, այսօր ռուս դեսպանատան մէջ գոհաբանական արարողութիւններ և ընդունելութիւններ պիտի կատարուին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ օսմ. քօմիսէր Սատըք Էլ-Մուայէտ փաշա առջի իրիկուն Սօֆիա ժամանեց։ Կայարանին մէջ ընդունուեցաւ քօմիսէրութեան պաշտօնատարներէն և իշխանին ու պուլկար կառավարութեան ներկայացուցիչներէն։

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐԸ. — Իտալական դեսպանատունը առջի օր իր Բերայի պաշտօնատունը փոխադրուեցաւ։

⁂ Գերման դեսպանատունն ալ վաղը կը փոխադրուի Բերա։

⁂ Ֆրանսական դեսպանատան խորհրդական Մ. Պապսթ շաբաթ օր պաշտօնապէս այցելեց Ֆէրիգիւղի Սէօռերու հաստատութեան կցուած նոր շէնքը որ շինել տուաւ Թուպինի ընտանիքը 10,000 ոսկիի ծախքով։

ՀՆՈՒԹԵԱՆՑ ՕՐԷՆՔԸ. — Հնութեանց օրէնքին 17րդ յօդուածը հետեւեալ կերպով բարեփոխուեցաւ. — Հնագիտական պեղումներ կատարելու պաշտօնական արտօնութիւն տալու համար պէտք է նախ հաստատել թէ պեղումները վնաս չհասցնեն ամրութեանց և բերդերու, կառավարական շէնքերու և հանրային պէտքերու։ Երկրորդ՝ եթէ պեղումները մասնաւորներու և հասարակութեանց գետիններուն մէջ կ'ըլլան, եթէ սեփականատէրները հաւանին և եթէ կայս. Թանգարանը պէտք դատէ, յիշեալ գետինները պիտի գնուին կամ վարձուին խուզարկութեանց շրջանին։ Երրորդ՝ խուզարկուները երաշխաւորագին մը պիտի ձգեն, որ պիտի որոշուի Թանգարանին համաձայնութեամբ։ Այն պարագային երբ այս պայմանները լրանան, կրթական նախարարութիւնը արտօնութիւնը կուտայ։ Արտօնութեան շրջանը երկու տարին պէտք չէ անցնի։ Բայց, ակամայ պատճառներով, աշխատութեանց սկսելէն առաջ և արտօնութեան լմնալէն ետք, նախարարութիւնը կրնայ նորոգել պայմանաժամը, կայս. Թանգարանին հետ համախորհուրդ։

ՕՏԱՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Պետական Խորհուրդը ասկից առաջ որոշած էր օտար վիճակահանութեանց տոմսերու վաճառումը արգիլել և ծախողներէն առաջին անգամ 1—3 ոսկի և երկրորդ անգամ 3—10 ոսկի տուգանք առնել. Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց այս որոշումը։

ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԸ. — Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ առաջիկայ Ռամազանին մէջ, Տիրէքլէր Արասիի թատրոնները հրդեհի դէմ միջոցներ չունին և առանց պարագայի մը մէջ մեծ աղէտի կրնայ պատահիլ, բացարձակապէս արգիլեց ներկայացումներ տալ այն թատրոններուն մէջ, որոնք զգուշական միջոցներ չունին։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ. — Այս վարժարանը մասնաւոր հրահանգի համաձայն, միմիայն վրանաբնակ աշիրէթներու զաւակները պէտք է ընդունուին։ Բայց նկատելով որ քաղաքացի տղաք ալ կը ղրկուին, արգիլուեցաւ այս բանը։

ՊԱՏՈՒԱՍՏԸ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ.—Ներքին գործոց Նախարարութիւնը ծանոյց բոլոր նահանգները որպէս զի մեծ ու պզտիկ ամէն մարդ պատուաստուի։

— Առողջապահական խորհուրդին հելլէն պատուիրակը ծանոյց իր կառավարութեան թէ Յունաստանէն Թուրքիա եկող ուղեւորները պէտք չէ արտօնել երբ պատուաստուած չեն։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ վարժարանին այս տարուան 40 շրջանաւարտներուն մէջ կան հետեւեալ Հայերը.— Տետրք, Լեւոն Մկրտիչեան՝ Պրուսացի, Յակոբ Ալեքսանքեան՝ Ատաբազարցի, Մովսէս Զափուրեան՝ Հալէպցի, Սարգիս Բէճէլեան՝ Հալէպցի, Եփրեմ Ֆրէնկեան՝ Հալէպցի, Զաքէոս Ասլանեան՝ Կեսարացի, Նուպար Շամլեան՝ Պոլսեցի, Գէորգ Զաքրեան՝ Մարմարաճըքցի. Յարութիւն Թօգաթեան Քէօթահեացի. Եր. Արզումանեան Գանտրմացի, Ռուբէն Պետիկեան՝ Բազարճըքցի, Մկրտիչ Մումճեան Բազարճըքցի, Յակոբ Գույումճեան՝ Ուշագցի, Նազարէթ Ճիզմէճեան՝ Ատաբազարցի, Քերոբէ Փափազեան՝ Ագհիսարցի, Պօղոս Քօչեան՝ Սիվազցի, Խաչատուր Յովնանեան՝ Մալաթիացի, Սեդրաք Մումճեան՝ Մալաթիացի և Լութֆիք Խարբութլեան՝ Խարբերդցի։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՈՎԱՐՏԱ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ԵՒ ՏՈՒԹՈՐԸ. — Հովարտաները մինակ կօշկակարներէն կամ Բերայի... վարպետներէն չեն ելլեր. Ատամնաբոյժներն ալ և բժիշկներն ալ սկսան. Այսպէս, ատամնաբոյժ Մելքոն էֆ. և Սագըզ Աղաճ բնակող Տօքթ. Պօղոս, շաբաթ գիշեր քիչ մը զբօսնելու համար Բրիսթոլ կ'երթան. Հոն, քովերնին կը կանչեն աղջիկ մը, կը նստեցնեն և պատուասիրութեան մէջ թերի չըլլալու համար երկու շիշ ալ գինի կը խմցնեն. Բայց խմելուն վերջը չէր գար.... վճարելու էր։ Անմիջապէս կը կանչեն խասսօնը որ երկու շիշ գինիի համար 100 ղրուշ կը պահանջէ. Օխա մը գինի՛ 100 ղրո՛ւշ... անմարսելի էր աս, քանի որ ատամնաբոյժը ո՛վ գիտէ քանի ակռայի ցաւեր անցուցած և բժիշկը քանի՛ լուծողական տուած էր՝ այդքան դրամ մը վաստկելու համար։ Ուստի, առարկութիւն կ'ընեն, խնդիրը կը տաքնայ։ Սակայն, այդ Քաֆէ-Շանթանը առանց պատահարներ նկատի առած և յատուկ մարդ մըն ալ բանած է, յաճախորդ... ծեծելու համար։ Այս մարդը, որ Սոթիրի կը կոչուի, անմիջապէս աթոռ մը առնելով կը յարձակի ատամնաբոյժին և բժիշկին վրայ, և միւս սպասարկուներուն աջակցութեամբ լաւ մը կը ծեծէ այս դժկամակ հովարտաները։ Ատամնաբոյժը, որ կ'երեւի թէ արուեստին պատիւ բերելու համար ակռաները աղէկ սրած էր, կռիւին մէջ կը խածնէ Սոթիրիի մասը։ Տակն ու վրայ, աթոռ գաւաթ, վերջապէս ոստիկանութիւնը կը հասնի և ամէնքը մէկէն Կալաթա Սէրայ կը տանի։ Բայց հոս չլմնար գործը։ Բրիսթոլի տնօրէնը Լէոնիտաս գինիին 100 ղշ.էն զատ 600 ղշ. ալ վնասի հատուցում կը պահանջէ, յաճախորդներուն ցրուելուն համար։ Միւս կողմէ, գիրկընդխառնութեան ատեն, այդ որջաղանին սպասարկուները Մելքոն էֆ.ի ժամացոյցը և հովանոցը կը չորթեն։ Ցաւալի է որ բժշկութեան պէս հանրային և փափուկ ասպարէզի մը անդամները կը յաճախեն Բրիսթոլի պէս վայր մը, ուր ինքզինքնին չգիտցող և հասարակ մարդիկ միայն կը յաճախեն։ Ամէն պարագայի մէջ դէպքը լաւագոյն դաս մըն ալ է ինքնին, այդ ընթացքին հետեւողներուն համար։

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ. — Երէկ առտու Վոսփորէն իջնող առաջին շոգենաւերը բաւական դժուարութիւն քաշեցին, որովհետեւ Վերին Վոսփորի ջուրերուն մէջ ատաղձներ կը ծփային հոս հոն։ Կը կարծուի թէ առագաստաւոր նաւ մը ընկղմած է։ Կիրակի օր Սեւ Ծով մեկնող «Միքելի» հելլենական շոգենաւը Հարեմ Իսկէլէսիի առջեւ մավունա մը ընկղմեց։ Նոյն առտուն, Ախըր Գաբուի առջեւ քար բեռցած մավունա մը ընկղմեցաւ, շոգեմակոյկի մը զարնուելով։ Նաւաստիները ազատուեցան։

ՏԻԿ. ՊԵՆՈՆ ՊԵՃԱՃԵԱՆԻ ազդը Տեսէք Դ. երեսին մէջ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 31 Հոկտ. — Մուքտէնէ հասած մասնաւոր հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ, Ճաբոնցիք յարձակողական սկսելով երկու անգամ յարձակեցան Բուանկ-Զանկի ռուսական դիրքին վրայ, բայց ետ մղուեցան մեծ կորուստներով։

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլեռուս միջադէպին խաղաղութեամբ լուծման լուրը մեծ գոհունակութիւնով ողջունուեցաւ Անգլիոյ մէջ։

ԲԱՐԻԶ. — Ամբողջ եւրոպական մամուլը իր գոհունակութիւնը կը յայտնէ այն ընթացքին մասին զոր ցոյց տուին Անգլիա և Ռուսիա, լուծելու համար այն միջադէպը որ կրնար ծանր հետեւանքներ ունենալ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
18/31 Հոկտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	93.10½
Ամէնէն բարձր գինը	93.13½
» վար գինը	93.07
ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆՐԿԱԹՈՒՂԻ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	125.—
Երէկուան բարձր գինը	125.25
» վար »	125.
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա	283.50
» » » Բ	268.50
Քարօֆ	520.
Պանք Նաս. Կրէս.	427.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Րէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	385.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	12.02
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ.Օ.	4.15
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ	
Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.01
Անգլիական ոսկի	110.02
Ֆրանսական ոսկի	87.22
Քրիմիք	51.05
Նոր մէթալիք	103.—
Բոլ	89.15
Ռուպլի թղթադրամ	8.65
Լոնտոն 3 ամիս	111.—
Բարիզ »	22.67½

Տես Մարգարեան գրատան ծանուցումը Չորրորդ էջը։

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի 16

ՊՕՆՍՕՆ ՏԸ ԹԵՐԱՅԼ

ՌՕՔԱՆՊՕԼ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՄԵԾ ՏՌԱՄ

ԹԱՐԳՄ.
ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

Գ. ՄԱՍ
ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.
ՍԸՐ ՈՒԻԼԵԸՄՍ

Դեկտեմբեր ամիսը իր աղօտ ու մառախլապատ Թեւերը կը տարածէր Բարիզ քաղաքին վրայ։ Բարակ ու սառուցիկ անձրեւ մը կը մաղուէր մշուշէն և փողոցներուն քարայատակը կը Թրջէր յամրաբար։ Լապտերները կիսամեռ միայն կը լուսաւորէին բազմամարդ Թաղերու քառուղիներն ու մայլ փողոցները։ Գիշեր էր,— ժամն ցուրտ գիշեր մը, մենութեամբ և տխրութեամբ տաղտուկ։ Անցորդները արագ արագ կը քալէին, յետամնաց ուրուականներու պէս, որոնք արշալոյսին մօտենալը տեսնելով, իրենց դամբանը կը փութան ապաստանելու։ Բարիզ կարծես անապատ մըն էր այն ժամուն երբ բոլոր եկեղեցիներուն ժամացոյցները անջրպետին մէջ եօթ գիշերը կը հնչեցնէին Թաղծագին։ Տունկերն իսկ, չարժումի և ժողովրդային կեանքի այս մեծ կեդրոնները, կը քնանային պահ մը, բանջարապաններու ծանրաշարժ սայլակներուն սպասելով։ Պարահանդէսի վերջին կառքը իր տեղը դարձած էր արդէն և առաջին բանջարակիր սայլը չէր Թաւալեր տակաւին։ Մահատիպ լռութիւն մը կը ծանրանար Սէն երկու ափանց վրայ և այս պատճառաւ չատ հեռուէն կը լսուէր պահակ զօրականներուն կանոնաւոր և հնչեղ ոտնաձայնը, կամ Մառէի վաղեմի տուներուն բակին մէջ չղթայազերծ Թողուած պահակ շունի մը ոռնումը։

Սէն Բօլ քարափին վրայ, Սէլէստէններու զօրանոցին մօտ, վերարկուի մէջ պլլուած մարդ մը կը քալէր յուշիկ, ցուրտին ու անձրեւին անտարբեր, և խորունկ մտածումի մէջ Թաղուած կ'երեւար։ Այս մարդը երբեմն կը կենար և փոփոխակի կը նայէր իր երկու քովնտակ ափերուն մէջէն խուլ աղմուկով մը Թաւալող տղմուտ գետին և այն վաղեմի տուներուն որոնք քարափը կ'եզերեն և հոն կը միան իբրեւ վերջին հետք մը, իբրեւ ողբերգուն բայց կանգուն հիշմար մը հին Բարիզին։ Ցետոյ ակնարկը կը տարածուէր ու կ'երԹար կը գրկէր սեւաԹոյր զիմաստուռը Նօթր Տամի աշտարակներուն, որոնք դէպի ամպերը կը բարձրանային իրենց մառախլապատ պատկով։ Ցետոյ մարդը կը շարունակէր քալել և կարծես ինքնիրեն կը խօսէր։ Այսպէս հասաւ Տօմիեզի կամուրջը որուն վրայէն անցաւ արագ։ Սէն Լուի կղզիին քարափին մօտ գլուխը վերցուց և ակնարկով մը քննեց շրջակայ տուները։

Լանպէր ապարանքին եռեւը, Սէն Լուի փողոցին մէկ տան վեցերորդ յարկը լոյս մը կը պլպլար։ Տանը հաւատ երեւոյթ մը ունէր և անանկ կ'երեւար որ այն տեղի բնակիչները եԹէ ոչ գործաւոր, գէթ խաղաղասէր քաղքենիներ էին որոնք Սէն Լուի կղզիին պէս հեռաւոր Թաղի մը մէջ սովորութիւն չունէին ուշ պառկելու։ Լոյսը դրուած էր պատուհանին եզերքը, և անշուշտ նշան մըն էր, վասն զի գիշերային անցորդը, պահ մը ուշադրութեամբ դիտելով այդ լոյսը, մրմռաց.

—Աղէ՛կ։ Բօլար տունն է և ինծի կը սպասէ...։

Երկու մատները շրԹունքին մօտեցուց սուլիչի ձեւով, և անջրպետին մէջէն դէպ ի ձեղնայարկին պատուհանը դրկեց գողերու խորհրդաւոր ազդարարութիւնը։ Գրեթէ անմիջապէս ետքը լոյսը մարեցաւ, և այլ եւս կարելի չեղաւ վեցերորդ յարկի միւս պատուհանները որոշել այն պատուհանէն ուր երեւցած էր լոյսը։ Տան վայրկեան ետքը, սուլում մը լսուեցաւ։ Լանպէր ապարանքին եռեւի կողմէն և չատ չքչած, կանոնաւոր ու արագ քայլ մը հնչեց հեռուէն և քիչ քիչ մօտեցաւ։ Անծանօթը հարիւր քայլ հեռուէն մարդկային ձեւ մը որոշեց և նոյն սուլումը երկրորդ անգամ լսուեցաւ։

—Բօլա՛ր, ըսաւ անծանօթը նորեկին ընդ առաջ երթալով։

—Ահաւասիկ եմ, Տէր, պատասխանեց այս վերջինը ցած ձայնով։

—Աղէ՛կ, Բօլար, ճշտապահ ես ժամադրութեանդ մէջ։

—Անշուշտ, Տէր։ Բայց յատուկ անուն մի՛ տար, եթէ կը հաճիք։ Ոստիկանութիւնը սուր ականջներ ունի և պատուական յիշողութիւն մը, և ձեր Բօլար բարեկամը Թիարան գացած է, ուր սենեակ մը պահած են իրեն երբ պատահի որ հոն երԹայ նորէն։

—Ճիշդ է, բայց հոս առանձին ենք։ Քարափն ամայի է։

—Թո՛ղ ըլլայ։ Եթէ ձեր Ազնուութիւնը խօսիլ կ'ուզէ, աղէկ կ'ընէ որ այս փոքրիկ սանդուղէն իջնէ գետակին եզերքը։ Կը նստինք կամուրջին տակ և կը խօսինք անգլիերէն լեզուով,— սքանչելի լեզու մը, իրա՛ւ որ, որմէ բան չեն հասկնար Ժէրուզալէմ փողոցի մարդիկը։

—Թո՛ղ այդպէս ըլլայ, պատասխանեց և հետեւեցաւ Բօլարին։

Իջան կամուրջին վարի յարկը, նստան քարի մը վրայ և այն ատեն խօսք առաւ Բօլար։

—Նախ, ըսաւ, հոս չատ աղէկ ենք և անձրեւին քիԹին կը խնդանք։ Քիչ մը ցուրտ է, բայց հոգ չէ, երբ խորհրդը գործի վրայ է։ Եւ յետոյ, յուսամ Թէ չուտով կը լմնցնենք։

—Հաւանական է, ըսաւ անծանօթը։

—Ձեր Ազնուութիւնը ե՞րբ եկաւ Լոնտոնէ։

—Այս իրիկուն ժամ 8ին, և, ինչպէս կը տեսնես, ժամանակ չկորսնցուցի։ Ճշտապահ եղայ։

—Ես կը ճանչնամ նախկին վարպետս, մրմռաց Բօլար յարգալից երանգ մը առնելով ձայնին մէջ։

—Երեք շաբաթէ ի վեր ի՞նչ ըրիր հոս նայինք, հարցուց անծանօթը։

—Մեր յարմար ընկերներ ժողվեցի։ Բայց գիտէ՞ք, մեր արհեստին տեսակէտով Բարիզցիները Անգլիացիներուն արժէքը չունին, ու Թէեւ ամէնէն աղէկները ընտրեցի, բայց նորէն քանի մը ամիս կ'ուզէ այս սառանորդիները վարժեցնելու համար։ Եւ յետոյ, ձեր Ազնուութիւնը պէտք է զանոնք անձամբ տեսնելով։

—Երբ։

—Բայց հի՛մա, եթէ կ'ուզէք։

—Ժամադրի՞ր եղած ես։

—Այո՛։ Աւելին կայ։ Ձեր Ազնուութիւնը պէտք տանիմ տեղ մը ուր պիտի կրնաք մի առ մի տեսնել զանոնք, առանց տեսնուելու։

—Երթա՛նք, ըսաւ անծանօթը։

—Բայց, դիտել տուաւ Բօլար պզտիկ վարանումով մը, եթէ չհամաձայնի՞նք։

—Կը համաձայնինք։

(Շարունակելի)

ՈՍԿԻ ՄԻՏԱԼ, ՓԱՐԻԶ 1900

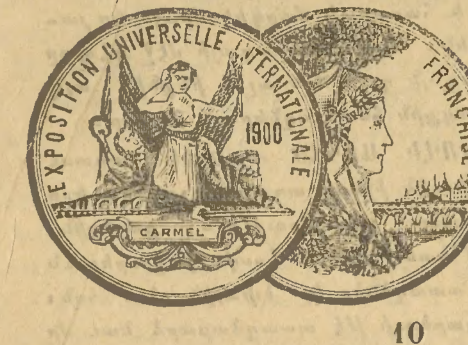

10

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ-ՔԱՐՄԷԼ ԸՆԿ.
ԱՆԱՐԱՏ ԳԻՆԻՆԵՐ ԵՒ ՔՕՆԵԱՔՆԵՐ
ՌԻՇՕՆ-ԼԸ-ՍԻՕՆԻ (Պաղեստին) մեծ մառաններէն
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ — ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ և ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Ղալաթիոյ Քարափը, Սիբէ Ֆռանճէզ, թիւ 145—147

Բարիզի բժշկ. կաճառին պրոֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷԻ
Պօրտոյի գիտական կաճառէն Բրօֆ. ԿԱՅՕՆԻ
Համպուրկի քաղաքապետութեան քիմիագէտ Ս. Է-ՆՕՔԻ և այլ նշանաւոր գիտուններու վկայութեամբ,
ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՆ
ԲՆԱԿԱՆ, ՕԳՏԱԿԱՐ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆՈՂ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼ
ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

ԿԱԶՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ
ՆՈՐ ՈՃՈՎ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ
Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Պաշ. Ուսումն. Խորհուրդի կրթական ծրագրի համաձայն պատրաստուած։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ—ԾԱՂԿՈՑ

«Մանուկներու Ա. Գիրքը» կամ «Հարպիկ քերական». զգուշացէք կեղծերէն. 5 փարա

«Մարգրիտներ». տպագիր և ձեռագիր. կը սորվեցնէ կարդալ, գրել, երգել և այլն 50 փարա

«Մանուկներու Բ. Գիրքը». կը պարունակէ մտամարզական և իրագիտական վարժութիւնք և մաքուր հայերէն խօսելու զրուցատրական նոր եղանակներ. 60 փարա

«Մանկավարժական քերականութիւն» մասն Ա. պատկերներու վրայ զրուցի ոճով կը սորվեցնէ նախադասութիւնը, բառը, վանկը ևն. 50 փր.

«Մանկավարժական Թուաբանութիւն» պատկերներով կը սորվեցնէ պզտիկներուն Թուաբանութիւնը, կը յարմարի նաև տարրական Ա. տարիին։

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ
Ա. եւ Բ. Տարի

«Սիրուն զրուցարան». կը պարունակէ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առակներ, առածներ և բարոյալից փոքրիկ պատմութիւններ (խոշորագիր). 2 ղրուշ

«Զրուցատրական նոր ընԹերցարան» կամ «Մանուկներու Գ. գիրքը». կը բովանդակէ գեղեցիկ ու գողտրիկ ոտանաւորներ, բնագիտական, իրագիտական, աշխարհագրական կարեւոր գիտելիքներ, միտքը զարգացնող, սիրտը ազնուացնող պատմութիւններ ևն. 3 ղչ.

«Արծաթմատենիկ». կ'ուսուցանէ 1. առոգանութիւն, 2. կը ճոխացնէ տղոց բառամԹերքը. կը վարժեցնէ կարդացածնին պատմել ու յիշողութեամբ գրել։ 3 ղրուշ

«Մանկավարժական քերականութիւն» Բ. մաս, կ'ուսուցանէ իր աննման ոճով քերականութեան ութը մասունք բանին 100 մեծ ու փոքր պատկերներու վրայ. 100 փարա

«Իրագիտութեան դասեր», բազմապատկեր. կը բովանդակէ նախնական ծանօթութիւններ, ընտանեկան յարկը, դաշտին, հողին և անջրպետին մէջ գտնուած իրերը ու մեծ գիւտերը 3 ղչ.

«Աշխարհագրութիւն» պատկերազարդ նոր ոճով պատրաստուած Տ. Պօղոսեանէ 3 ղչ.

«Թուաբանութիւն» համառօտ Տ. Պօղոսեանէ 5 ղրշ.

«Գեղեցիկ զրուցարան» տաճկախօս տղոց ընԹերցանութեան միակ գիրքը, Ա. մաս 100 փարա

«Նախնական քրիստոնէական» Նարպէյի 60 փր.

«Մարմնամարզութիւն» առանց գործիքի 45 ձեւերու պատկերներով 5 ղչ.

ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՑՔ.—Ա. եւ Բ. Տարի

«Ոսկեմատենիկ» հայ տղոց. գիրք մը արժանի իր անունին և կարեւոր ամէն հայ տղու, չատ անգամ տպուած, 4 ղչ.

«Գոհարմատենիկ». կը պարունակէ բոլորովին նոր ոճով, նոր մեԹոտով և նոր միտքով խմբագրուած բարոյական, նկարագրական, պատմական, տեղագրական ընտիր ու խնամեալ հատուածներ ևն. ևն. երկսեռ վարժարաններու ուսանողներու ընԹերցման արժանի լաւագոյն և պիտանագոյն դասագիրքը, 5 ղրշ.

«Մանկավարժական քերականութիւն» Գ. մաս, գիտնականօրէն մեԹոտով կը սորվեցնէ քերականութիւնը, ցարդ աւանդուած եղանակներէն բոլորովին տարբեր. անոնք որ տեսած են այս գիրքը, գնահատած են անոր արժէքը 4 ղչ.

«Հայերէն լեզու» կամ «Վարժութիւն Գրաբարի», Ռոպէրդսընի դրուԹեամբ կ'ուսուցանէ գրաբարը, առանց նախապէս հոլովները ու բայերը ի բերան սորվեցնելու 4 ղչ.

«Օսմանեան Պատմութիւն», համառօտ. սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, կազմական ծրագրի համաձայն պատրաստեց Միքայէլ էֆ. Աչճեան, նոր տիպ 4 ղչ.

«Գեղեցիկ զրուցարան» տաճկախօս տղոց կամ «Վարժութիւն Հայ խօսակցութեան և շարադրութեան» Բ. տարի 3 ղրուշ

«Բացատրութիւն տօնից և ծիսից». Խ. քհ. Փէհլիվանեան 5 ղրուշ

«Հիմունք բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի». Հոգի, Աստուած, Հաւատք. Իւրաքանչիւր մասը 2 ղչ.

Մայսթերշաֆթ սիսթէմ. Անգլիերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տետր 30 ղչ.

Մայսթերշաֆթ սիսթէմ. Ֆրանսերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տետր 30 ղչ.

Գերմաներէն քերական հնչումներն հայ տառերով 2 ղչ.

Կեդրոն՝ Տէմիրճեան, Պօյաճեան և Փալագաշեան գիրքերու։

Դիվան Կ. Պոլիս, Մերճան Փողոց թիւ 57 10—7

ՏՕՔԹԷՕՐ Պ. ՊԷՉԱՃԵԱՆ

Հաստատուած է Սկիւտար, իր բնակարանը, Սէլամիէ Թաղ, Թարլա-Պաշի փողոց։— Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր Թէ՛ իր տան և Թէ Թաղին բոլոր դեղարաններուն մէջ։

Ցանձնարարուած աղքատ հիւանդները ձրի կը դարմանէ ուրբաԹ օրերը ժամը 7—10 իր բնակարանին մէջ և երեքշաբԹի օրերը նոյն ժամերուն՝ Ի. ճառէ՛ Քէրէսթէճեան Օննիկ էֆէնտիի դեղարանին մէջ։ 2—10

ԱԶԴ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վագֆէն Բերա, Հիւսէյին Աղա Թաղ, Սագըզ Աղաճ ճամբէ թիւ 121 կրկ. արսան, որ 221 կանգուն տարածութիւն ունի և երկու կողմը փողոց է, նոյնպէս նաև այն ճամբէն թիւ 135 կրկ. արսան, որ 95 կանգուն տարածութիւն ունի, մահլիւլ մնացած ըլլալով, աճուրդով ի վաճառ հանուած են։ Հետեւաբար գնել փափաքողները կը հրաւիրուին մինչեւ յառաջիկայ Նոյեմբեր 10 Չորեքշաբթի օր ներկայանալ Ղալաթիոյ խորհրդարանը, ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 6 (ը. թ.) միատեղ ունենալով կանխավճարը։

Բացի վերոյիշեալ արսաներէն, դարձեալ նոյն վագֆէն, Ղալաթա, Սուլթան Պայազիտ Թաղ, Էսկի Բարմագ գարու փողոց թիւ 11 տուն, որ 8 սենեակ, խոհանոց մը, ջրամբար մը ունի և ամսական 300 ղրշ. վարձք կը բերէ և այն տանը տակը՝ Երմենի քիլիսէ փողոց թիւ 9 խանութին, որ ամսական 120 ղրշ. վարձք ունի ¼ բաժինները մահլիւլ մնացած ըլլալով Թէ՛ այս մահլիւլ բաժինները և Թէ միւս ¼ բաժինը աճուրդով ի վաճառ հանուած են։ Հետեւաբար գնել փափաքողները կը հրաւիրուին մինչեւ վերոյիշեալ պայմանաժամը ներկայանալ Ղալաթիոյ խորհրդարանը։

2—10 (ԿՆԻՔ)

ԱՃԷԼԷ ՍԱԹԼԸՔ ԿԻՒԶԷԼ ՔԷՕՇՔ

Պօսթանճըտա ՍԹասիօն վէ վաբոր իսկէլէսինտէն իւչ տագիգա մէսաֆէտէ սահիլ պօյընտա 6 օտա, պիր մաթպախ, պիր ուշագ օտասը, պաղչէսինտէ պիր գույը տախի օլտուղը հալտէ ֆիյաթը անճագ 250 լիրայա տըր։ Մահալը մէզքիւրտէ գահվէճի Նիգօլիտէն սիւալ օլունա։ 3—2

Լ'ՈՒՆԻՕՆ
ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՉՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՊԱՆԻԱՍԸ
1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԳԸԼԸՆՄԸՇ
Մէրքէզի ըումումիսի — Բարիզտէ, Վանտօմ մէյտանընտա 9 նումէրօլը տայիրէի խուսուսիյէսինտէ

ՀԱՐԻՔ ՇՈՒՊԷՍԻ
Սէրմայէ վէ իհԹիյաթ 119,000,000 ֆր.
1903ին Թահսիլաթը 25,000,000
Թէմին օլունան գըյմէթ 284,000,000
Սիկուրթալը էմլաքըն գըյմէթի 22 միլիառ։

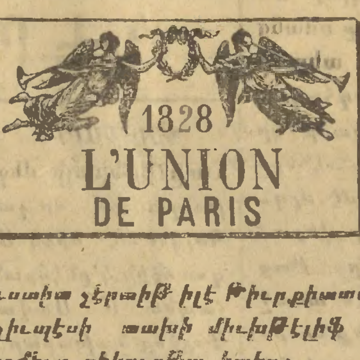

ԷՕՄԻՒՐ ՇՈՒՊԷՍԻ
Սէրմայէ վէ իհԹիյաթ 161,500,000 ֆր.
1903 բրիմ Թահսիլաթը 12,000,000
Թէմին օլունան գըյմէթ 130,000,000
Սիկուրթա օլունան էօմիւր 278,000,000

ԲՈՒ ՇԻՐՔԷԹ կաճէթ միւսաւի շէրայիթ իլէ Թիւրքիասա սիկուրթա գապուլ իտէր ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱ շիւպէսի տախի միւթէֆէլլիք ...
էհվէն ֆիյաթլարլա էօմիւր սիկուրթա իտէր։
ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՍԸ «Օսմանլը Պանգասը» տըր. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչիւն միւտիրիյէթը ումումիյէ = Սթամպօլտա, Սուլթան Համամընտա, Քաթըրճը Օղլու Խասամը
Միւտիրի ումումիսի — ՍԻՄՕՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Միւտիր մուաւինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Ղալաթիատա պիր Շիրքէթի օլտուղը կիպի՝ Մէմալիքը Մահրուսէնին հէր Թարաֆընտա տախի խուսուսի աժանլարը վար տըր։ 17

Ա. ՏԻՐԱՏՈՒՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅԻՑ
ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԼԻՒՄԻԷՐ, ԺՈՒԿԼԱ ԵՒ ԱԿՖԱ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ
ՄԻՇՏ ԱՄԵՆԱԹԱՐՄ
ՑԻԽ ՀԱՒԱՔԱԾՈՑ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԽԱՒԱՔԱՐՏԵՐՈՒ, ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԴԵՂԵՐՈՒ ԵՒ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Կեդրոնատեղի ԱՇ ԷՆՏ ՍԸՆ հռչակաւոր տան ակռաներու եւ խանչուներու, ինչպէս նաեւ ատամնաբուժական ամէն տեսակ պէտքերու։ 12—36

ՍԱՆԱՔՕՐ
"SANAKOR"
Brévété S. G. D. G.

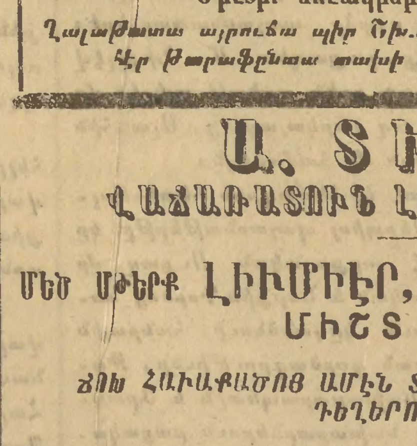

«Sanakor» forukն իր հանճարեղ և պարզ շինութեամբ վայելուչ և ճկուն կ'ընէ մէջքը, առանց Թոքերը կամ ուրիշ կենսական գործարաններ ճնշելու։ Այս նոր forukն կը կազմէ իրանը, կ'երկարէ մէջքը, կը ծածկէ որովայնը և վիզ կուտայ ուղիղ դիրք մը, առանց պէտք ըլլալու որ կապերը պնդուին։ «Sanakor» ծայրայեղ վայելչութեան կը միացնէ անբաղդատելի հանգստութիւնը, ա՛յնքան կատարեալ կերպով որ խանդավառութեամբ ընդունուած է որքան ազնուական տիկիններէ, այնքան փափկակազմ անձերէ որոնք նախապէս կը գործածէին առողջապահական» ըսուած ֆորուքները։ «Sanakor» մենաշնորհ եղած է Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգաց, Գերմանիոյ և Պելճիքոյ մէջ։
Կեդրոնատեղի
Հռչակաւոր ԲԱՌԷ վաճառատունը
Բերա թիւ 262
48—34

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԷ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ՇԵՐԱՄԻ ՀՈՒՆՏ
Վկայեալ մասնագէտ եւ հեղինակ
1903 Աթէնքի միջազգային արուեստահանդէսէն արծաթ շքադրամով վարձատրուած
ՅՈՒՎԱՆԻ Փ. ԱՐՏԷՄԻԱՏԻՍԻ կողմէ
Փասթէօրի դրութեամբ մանրադիտով ընտրուած շերամի հունտ
Հայթայթիչ Ցունաստանի ներքին գործոց նախարարութեան։ Վեհ. Թագաւորին նախագահութեան տակ գտնուող Երկրագործութեան Ընկ. որմէ ստացած է Նո. 1086 և 6 սեպտ. 1903 Թուակիր գնահատական պաշտօնագիր մը։
Նմոյշի համար քիչ քանակութեամբ հունտ ձրի կը տրուի
Փափաքողք կրնան հասցէիս դիմելով պայմանի և գնոյ մասին տեղեկութիւն առնել
Ամէն կողմ Գործակատար կը փնտռուի
Հասցէ՝ ՅՈՒՎԱՆԻ Մ. ԱՐՏԷՄԻԱՏԻՍ
ՆԵՎ ՇԷՀԻՐ (Կոնիա) Նիկտէ (Նիղտէ)

ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՐՋԳԱՆԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Կը բուժէ ակռայի ամէն տեսակ ցաւեր և լինտերու հիւանդութիւններ։ Ամերիկեան դրուԹեամբ, և կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ փտած ակռաները կը լեցնէ՝ երկար տարիներ առանց ցաւի դիմանալու պայմանաւ։
Ոսկիի և քաուչուքի վրայ նուրբ և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստէ, բնականին ճիշդ նման։ Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Բերա, Մեծ Փողոց, Պէօյիւք Փարմաք-Գաբու, Փէքմէզ Օղլու ապարԹըման Թիւ 3։
Երեքշաբթի և ՈւրբաԹ օրերը աղքատները ձրի կը դարմանուին։ 3—10

HUILE DE HOGG
ՀՕԿԻ ՄՕՐԻՒ ՁԿԱՆ ԹԱՐՄ ԻՒՂ

Հանրածանօթ են այն առողջապահիկ արդիւնքները զորս վատառողջ, անարիւն կամ կուրծքի հիւանդութիւն ունեցող անձերը կ'ստանան Թարմ մօրիւ լեարդէն հանուած իւղը գործածելով։ Այսու հանդերձ, կարեւոր արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար, անհրաժեշտ է որ այս իւղն ըլլայ անարատ և ընտիր։ Աւելորդ է ըսել որ պէտք է զգուշանալ կեղծ կամ ստորին իւղերէ, որոնք փոխանակ գոհացուցիչ արդիւնքներ տալու, առողջութիւնը խանգարելու միայն կը ծառայեն։ Հօկի իւղը ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ անարատութեան և ազդուութեան, որոնք անհրաժեշտ են հիւանդներուն։ Իր անժխտելի գերազանցութիւնը աւելի քան 50 տարիէ ի վեր ճանչցուած է ամբողջ աշխարհի բժիշկներուն կողմէ և վաւերացուած է բոլոր արուեստահանդէսներէն։ Հօկի իւղը եռանկիւնաձեւ շիշերով միայն կը ծախուի։ Արտաքին պահարանին վրայ պահանջեցէք գործարանատէրերու միութեան երաշխաւորութեան դրոշմը։

EMULSION HOGG
ԷՄԻՒԼՍԻՕՆ ՀՕԿ
ԿՐԱՑԻՆ ԵՒ ԱՂԱՑԻՆ ՀԻՓՕՖՕՍՖԻԹՈՎ ԵՒ ԿԼԻՍԵՐԻՆՈՎ

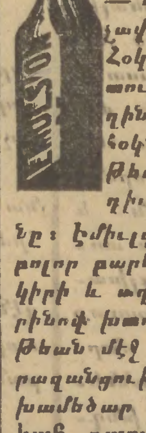

Մօրիւ ձկան իւղի գործածութիւնը դիւրացնելու համար անոնց որոնք զզուանք կ'զգան,— այսինքն տղոց և մանուկ չափահասներուն համար — Մ. Հօկ օշարակը շինած է իրեն յատուկ մօրիւ ձկան անարատ իւղին, և կը ծախէ «Էմիւլզիոն Հօկ» անունով։ Պատրաստութեան այս եղանակը չատ կը դիւրացնէ իւղին գործածութիւնը։ Էմիւլզիոն Հօկը, որ Հօկի իւղին բոլոր բարերար յատկութիւններն ունի, կիրի և աղի հիպօֆօսֆիթով և կլիսերինով խառնուած է։ Իր բաղադրութեան մէջ գտնուած նիւթերուն գերազանցութիւնը ուրիշ ամէն իւղէ նախամեծար կ'ընէ զայն։ Հօկի մօրիւ ձկան թարմ իւղն և Էմիւլզիօն Հօկը եռանկիւնաձեւ շիշերով կը ծախուին ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ Արտաքին պահարանին վրայ պահանջեցէք գործարանատէրերու միութեան երաշխաւորութեան դրոշմը։ Մեծաքանակ յանձնարարութիւններու համար դիմել Մ. Էտ. Ծաննիէ, ի Կ. Պոլիս։ 50—8

Շիւքրան Էճզախանէսինտէ մուալլիմ քիմիաքէր Վասիլ Նասօ պէյ Թահլիլաթ եափըլըր։ 1—20
Գատըքէօյ

ԹԱՀԹԱՊՐՈՒՆԵԱՆ ԹԷՐՁԻ ՅԱԿՈԲ
Մահմուտ Բաշատա Մանասթըր խանընտա 32 նումէրօլը մուղազասընտա օրտուլարըմ էլպիսէ իլէ մէշղուլ օլուպ, վագթին կիւզէլլիքինէ մուվաֆըգ սուրէթտէ պիչիմլի էլպիսէ նարտըր կիպի, պալըգճա տիւրլիւ էլպիսէլէրի վէ սաիր քումաշլարը ... 50—2

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԲԱՆԿԱԼԹԻ
ԺԱ. ՏԱՐԻ
Շուկայ եղած երիտասարդներուն համար
Մեր կիրակնօրեայ դասերու 11րդ շրջանը կը սկսի ներկայ Հոկտ. 31 կիրակի օր ժամ 7ին (Ը. Թ.)։
ԵօԹն ամսոյ միայն կիրակի օրերը, 3 ժամ զբաղմամբ կ'աւանդուին հետեւեալները։
1. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ.—Առեւտրական օրէնք, սովորութիւնք, գործառնութեանց եղանակներ եւայլն։
2. ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Պարզ տոմար, կրկնատոմար, բաժնետոմար, ընԹացիկ հաշիւներ և այլն։
3. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.—Առեւտրական մէջ պատահած ընդհանուր հաշիւներ։
Վճարումն է ամսական 40 ղրշ. կանխիկ։
Մասնաւոր դաս ուզողներուն ալ գոհացում կը տրուի։
Ցաջողեալք կ'ստանան վկայագիր
Ծրագիրը ձրի կը տրուի Մարգարեան և Պալենց գրատուններէն, Զաքմաքճըլար, Պոլիս։
Արձանագրութեանց համար քարԹ բօսԹալ մը ուղղել Բագրատունի վարժարան, Բանկալթի, Թուլոնա փողոց և որոշեալ օրը գալ վարժարան։
Հիմնադիր-Տնօրէն
10—3 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱԼԱԹՈՒՐՔԱ
ՏՈՒՆԻ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱԺԱՆ
Ղալաթիա, կամուրջին հրապարակը խալիլ փաշա սօգագ թիւ 13
ՀԱՃԻ ՆՇԱՆ
Նախկին խոհարարապետ Պօմիսօն խանի, տարիէ մը ի վեր հաստատած է վերոյիշեալ ճաշարանը, ուր անգամ մը դիմողը կը հարկադրուի յաճախորդ ըլլալ, որովհետեւ կատարելապէս գոհ կը մեկնի Թէ մաքրութենէն Թէ՛ համով հոտով կերակուրներէն և Թէ գիներու չափաւորութենէն։
Ատոյք առաւելութիւններ՝ զորս չպիտի կրնան գերազանցել ուրիշ մրցակիցներ։
Փափաքողներու՝ տուներն ալ ճաշ կը ղրկուի։ 30—5

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ